

מסכת אבנה

בבלברי

פרשת כי תצא תשפ"ה ♦ ירושלים ♦ גיליון שפו

שיעורי השבוע בקול הלשון: עבודת ה' "ברח" #41675457 | מחשבה "גף" #40303633

נקודה מתוך הפרשה - כי תצא

בפרשתן נאמר למשה ב' פעמים לשון "קח לך"; לגבי ריקחת שמן המשחה (ל, כג), וכן לגבי הכנת קטורת הסמים (שם, לד). ובהמשך (לד, א), נאמר "פסול לך" לגבי הלוחות השניים, וכן כתוב (לד, כז) "לך" לגבי כתיבת התורה. במה נתייחדה הלקיחה מהכתיבה, ומהו חיבורן יואיל הרב להאיר את עינינו.

ביאור מורינו הרב שליט"א

בתוך אוהלו, זה שלו, ודו"ק. אולם דברי פרקי דר"א הללו אינם לכו"ע, עיין ילקו"ש (עקב רמז תתנ"ד). והא דכתיב (שמות לד, כז) "כתוב לך את הדברים האלה".

והא כתיב (לעיל פסוק א) "פסול לך שני לוחות אבנים כראשונים", וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים". (וכן כתיב (דברים י, ב) "ואכתוב על הלוחות", כן הקשו (בשמו"ר מז, ז) ואמרו אלא כך אמר הקב"ה, כתוב לך תורה גביאים וכתובים שיהיו בכתב, אבל הלכות ומדרש ואגדות והתלמוד יהיו על פה, עיין גיטין (סע"ב). אולם מאידך אמרו (לקח טוב שם) "כתוב לך" - אלו עשרת הדברים, "את" - להביא שאר המצוות, "הדברים האלה" - זה ספר התורה כולה. וכמו שכתוב (להלן פסוק כח) "ויכתוב על הלוחות את דברי הברית עשרת הדברים", ונחלקו רבותינו בדבר מי כתבו, עיין רבנו בחיי (שם), אבן עזרא, רמב"ן, רשב"ם ועוד. אולם עיין שמו"ר (פרק מז אות ב), והדברים ארוכים. וא"כ לכאורה לוחות אחרונים, כתב הן הקב"ה והן משה ולוחות ראשונים כתבם הקב"ה בלבדו.

ולפי זה, כתיב "לך", היינו מלבד מה שאני כתבתי, כתוב אף אתה לך.

ומצינו כמה דרשות מהו כתוב לך, אמרו (נדרים לח ע"א) לא ניתנה תורה אלא למשה וזרעו שניא 'כתוב לך' - "פסול לך", מה פסולתן שלך אף כתבן שלך וכו'. ועוד אמרו (שמו"ר פרק מז, ג) "כתוב לך" - בזכותך אני נותן להלן לישראל. ועיין תנחומא (סימן לה), שאמרו לפי שיגע בה נקראת על שמו, עיי"ש.

אמרו חז"ל (יומא ג ע"ב) תניא, "קח לך" - משלך. "ועשה לך" - משלך. "ויקחו אליך" - משל ציבור, דברי ר' יאשיה. ר' יונתן אומר, בין "קח לך" בין "ויקחו אליך" משל ציבור. וזה ת"ל "קח לך", כביכול משלך אני רוצה יותר משלהם.

ובמדרש הגדול אמרו "ואתה קח לך", שיהא משה גזבר עליו. אולם בכמה מקומות אמרו חז"ל (ספרי זוטא חקת, יט, ספרי חקת קב"ג ועוד) "ויקחו אליך", "יביאוהו אליך", ותהא אתה גזבר, וא"כ "ויקחו אליך" אינו גזבר. ודיקדוקים הללו בכל מקום שכתוב בתורה "לך", ו"ויקחו אליך" וכד'. וכבר האריכו במפרשים לדון בכל מקום ומקום לפי כללים אלו.

ובהא דכתיב (שמות לב, א) "פסול לך", אמרו חז"ל (נדרים לח ע"א) א"ר חנא ב"ר חנינה, לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות, שנאמר "פסול לך שני לוחות אבנים כראשונים", פסולתן היא שלך. ולפ"ז, "לך" פרושו "שהפסולת שלך", אולם לא מוכרח כלל שהלוחות עצמן "לך" - משלך, כנ"ל במדרש ר' יאשיה. אולם אמרו חז"ל (תנחומא עקב, ט) "פסול לך", בזכותך והוא שלך אמר הקב"ה, משה נתתי לך, ואתה מתנהג בהם בעין טובה (ואתה) נתת אותה להם. הרי שמבואר בחז"ל שהלוחות עצמן שלו, בזכותך והוא שלך. ולפ"ז "לך" - משלך.

ויתר על כן אמרו (פרקי דר"א פרק מז) רב כהנא אומר הלוחות וכו', וכשאמר הקב"ה למשה "פסול לך שני לוחות אבנים וגו'", מחצב של סנפיריון נברא למשה בתוך אוהלו וחצבן, עיי"ש. וכיוון שנברא למשה

תוכן הגיליון

עמוד א'	נקודה מתוך הפרשה
עמוד ב'	שו"ת לפי סדר הפרשיות פורים
עמוד יד	ליקוטים פרשת כי תצא
עמוד יח'	עץ חיים עם פירושים על התורה - ועל העבודה

פורים

בנושא משתה

מוצאי שבת

כי תשא {טו' אדר}

21:30

בבית של הרב

רח. מעבר המיתלה 2

ירושלים

קו ישיר לשמיעת
שיעורי מורנו הרב שליט"א
בקול הלשון
ישראל 073.295.1245
USA 605.313.6660

© כל הזכויות שמורות
מערכת 'בלבבי משכן אבנה'
טלפון 052.763.8588
פקס 03.548.0529
bilvavi231@gmail.com

לקבלת העלון
בדוא"ל
bilvavi231@gmail.com
לקבלת העלון
בפקס 03.548.0529

כל החומר
זולת מדור הליקוטים והשו"ת
שמופיע בגיליונות
מדי שבוע
יוצא לאור לראשונה

רכישת ספרי הרב
ספרי אברמוביץ'
משלוח ברחבי העולם
03.578.2270
USA 718.871.8652
books2270@gmail.com

הכנה למועדים

תשובה:

ישנם גוונים רבים של הארה, חסד, דין, רחמים, שדרכם מאיר אור האחד דלעת"ל. אולם כולם כלים להאיר אור אחד, אלא שהכלי, הלבוש, משתנה. ובכל אחד מן המועדים הללו ישנו כלי - לבוש שונה שדרכו מאיר האור האחד.

גילוי אמיתת הויתו * גילוי הוית הנברא * לא ידע * כללות ההפכים * כתר וח"ב דרדל"א * גילוי ה'אחד' * גילוי גמור של המלך * גילוי גמור של התורה * האלף העשירי * יסוד דאבא * נקרא ע"ש נקבה [אסתר] * ביטול הדעת [פרזים] * דעת מקיפה [מוקפים] * שמחה מופשטת * סוף המועדים והתחלת ה'לעתיד לבוא' * נס נסתר * קבלת התורה ברצון * קשר של אב ובן * אור מסירות נפש מכח מרדכי ואסתר * העיגול שבנפש - השתוות

מהות הארת יום הפורים

מהות יום הפורים - "לא ידע"

שאלה:

מהי עבודת היום של פורים, האם העבודה היא בעיקר שמחה, או אהבת ישראל, או מחיית עמלק, או בטחון? שהרי מצינו הגדרות רבות בספרים הקדושים מהי המהות של פורים, ואם כן אני שואל, מהי עיקר התפיסה והמחשבה שצריכה להיות בפורים, מהו השורש של עבודת היום בפורים?

תשובה:

לא ידע!!!

גדר ההגדרה הפנימית של מהות הארת הפורים

אשמח לברר את ההגדרה השורשית של ההארה שמתגלה בפורים.

אלו הן הבחנות פורים שהוזכרו בספרי הרב ובשו"ת [בחלקם ממש]:

פורים - "לא ידע", שאר מועדים "ידע"

הכנה הראויה והנכונה למועדים

שאלה:

רציתי לשאול שאלה שמאוד מפריעה לי, והיא: מה ענין ההכנה הדרושה לחגים? בכל פעם שמתקרבים לאיזה חג, ובפרט לימים הנוראים, אני מנסה להכין את עצמי אליו, שומע שיחות וקורא בספרים, אך מעולם לא הבנתי להיכן צריך להגיע. שומעים על המעלה העצומה של החג, והקרבה האדירה לקב"ה, אך תמיד שמגיעים לחג עצמו יש איזה תחושת החמצה, ואשמח מאוד אם הרב יסביר לי מה תכלית ההכנה לחגים, ומה יחשב הצלחה של ההכנה?

וכגון לפורים, האם ההכנה היא להיות שמח, או סתם לחשוב על הנס שהקב"ה עשה לנו, וכן בפסח, האם ההכנה היא להתעסק הרבה קודם החג בניסים שהקב"ה עשה לאבותינו, או לנסות להרגישם שייכותם אלינו?

תשובה:

יש לעמוד על מהות עניינו של היום, ולמצוא היכן נקודה זו "גלויה" חלקית בנפשו, להתחבר אליה, ואח"כ להרחיבה ולהגדילה.

הידיעה על המעלה העצומה של החג, צריכה להיות מבוררת כבירור כל סוגיא בהוויות דאביי ורבא. הגדרה מדויקת להפליא.

ואחריה, נצרך בירור מה השייכות שלי לאותה מעלה, היכן יש לי אותה בנפש באופן חלקי.

ואחר כך, [נצרך] חיבור גלוי לאותה נקודה, לא התעוררות והתפעלות, אלא חיבור של התקשרות. זהו חיבור לקדושת החג.

יתר על כן, התכלית היא עלייה והוספה, ולכן נצרך להרחיבה ולהגדילה. וזהו "עליה לרגל", עלייה בידיעת מהות החג.

מדוע נצרכים מועדים רבים

שאלה:

מצינו הרבה זמנים בשנה שמאיר אור שיאיר לעתיד לבוא, כגון פורים, ט"ו באב, ל"ג בעומר, חנוכה, וכו'. למה צריך הרבה זמנים שבהם מאיר אור דלעת"ל, ולא סגי ביום אחד בלבד לזה? האם משום שאנחנו צריכים לשאוב הרבה אור מלעת"ל כדי להתקיים בגלות, ולכן צריך הרבה זמנים בשנה לשאוב מהם את האור דלעת"ל ולכן לא מספיק לזה יום אחד בשנה לזה?

שאלות ותשובות

פורים סוף למועדים שלנו והתחלה של לעת"ל [ולכן גונז בקרבו אור גם של המועדים וגם של ה'ראשית' של לעת"ל]

פורים - קבלה [נוספת] חדשה של 'הדר קיבלוה' [בחינת תורה חדש מאתי תצא], שאר המועדים - קבלה מכח הר סיני

פורים - קבלת התורה ברצון, מעמד הר סיני - קבלת התורה בכפייה

פורים - אהבה [קבלוה ברצון מאהבת הנס, משלוח מנות איש לרעהו]

פורים - קשר של אב ובן [קיבלוה ברצון - שכנסת ישראל תמיד רצויה לפניו ית"ש], מעמד הר סיני - עבדים ואדון [נעשה ונשמע] [ופשוט ששני האורות נצרכים]

פורים - ע"ש נקבה [אסתר], כל התורה - ע"ש זכר [משה]

פורים - נס נסתר, כל המועדים - נס גלוי

פורים - מוקפים שתלויים בימות יהושע, שאר מועדים -

מכח משה שקיבל תורה בסיני

פורים - אפשר להקדים זמנו [מגילה נקראת בי"א י"ב וכו'], שאר מועדים - זמנם קבוע

פורים - שמחה [והעיר שושן צהלה ושמחה וכו'] מופשטת, שאר המועדים שמחה מולבשת.

אור של פורים - שמחה פנימית מכח גילוי מקום פנימי נעלם בנפש [ע"י נכנס יין יצא 'סוד'], שגורם להתאחדות כוחות הנפש, וסילוק הספקות שבנפש [ואותו דור נכנסו לאותו מקום מכח גזירת המן]

פורים - גילוי אור של מסירות נפש [כמרדכי ואסתר] שמביא לגילוי עומק הנפש

פורים - גילוי העיגול שבנפש, מקום השתוות, האור - אור ה' ששורה באדם, ששם כולם שווים. הפיכת האני לאין, הפשטת האני, גילוי ה'אחד' שבישראל שלמעלה מן הדעת, ובזה המן בא להילחם, לכן רצה להרוג את כולם גם טף, מלחמה ב"אחד" שלמעלה מן הדעת. ובפורים מתגלה האור הפנימי בהיותנו "עם אחד".

בחכמה. [וכאמור בשבוע שעבר, זה גם תיקון הרע, כי שם הרע לא נפרד, אלא הוא אחד עם הפכו - הטוב, ושם דייקא מגיע 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי']. ושם הבריאה נתפסת באופן ששני ההפכים הם "אחד", כלומר, גילוי ש"השנים" ההפכיים, הם אחד.

ומהות הכתר דרדל"א, אינו גילוי שהשנים ההפכיים הם אחד, אלא זהו גילוי שהכל "אחד" בעצם - כתר - הויה, "שמו אחד", ושם האדם מגיעה לתפיסה שכל הבריאה היא "אחד" בעצם, שזהו הויה הנבראים, וכל חלקי הבריאה אינה אלא התראויות של הויה אחת זו. וזהו הכלי ליש האמיתי, לאחד האמיתי, אמיתת הויתו [כי שורש ה'אחד' הוא בהוית אמיתתו, כי שם אין לנו אלא דבר אחד

מתוך דברי הרב, נראה שבפורים נגלית הארת הרדל"א, והיא מתחלקת לשני חלקים עיקריים: א. חכמה ובינה דרדל"א - גילוי כללות ההפכים שבנברא. ב. כתר דרדל"א - גילוי הוית הנברא, "אחד בעצם".

ומהות כללות ההפכים עניינה, שזה סוג של "חכמה ובינה" יחדיו (תרי רעין דלא מתפרשין), אך זה "חכמה ובינה" דרדל"א, כלומר, "חכמה ובינה" לא נודעים, לא מושגים, לא "חכמה ובינה" דיש, כי ענין חכמה זו, ששני ההפכים הם "אחד", הם כלולים, ואת זאת אי אפשר להשיג², ולכן זה חכמה ובינה של "לא ידע". ולכן במדרגה זו האדם תופס שהוא לא תופס את המציאות [ששורשה בחכמה] - את עומק הבריאה, משא"כ מתחת לרדל"א יש תפיסה

א הערת המערכת: אע"פ שבאריז"ל (בשער הכוונות לפורים) מבואר שבפורים מתגלה יסוד דאבא, אך עיין בהקדמת הדברי שלום (לפורים) שמביא שם קיצור מספר כוונות ישן (שנמצאו מהאריז"ל) ששורש האור של יסוד דאבא הוא ברדל"א, וזה לשונו: "דע כי תיבת מגלה בקיצור חסר יו"ד, והוא כמנין שלש הויות שהם רישא חיוורא דלא אתידע [וכן הוא הלשון במחברת הקודש למהרח"ו (דף סב ע"א, ובנדמ"ח דף קלז ע"ב): ושלושה הויות דרישא חיוורא, היינו רישא דלא אתידע], מאלו השלש הויות מתפשטים י"ג תיקוני דיקנא, ואלו הי"ג הם נכנסים תחילה תוך אבא, ונכללים ביסוד שבו, ומאבא תוך אימא, ונכללים תוך יסוד שבה, ואח"כ נכנסים תוך ז"א". עיי"ש.

ב א.ה. ועיין להלן בתשובות שיבואר שיש בהם השגה מכח הכתר דרדל"א.

ג וזה לשון האוהב ישראל (שמות, פרשת זכור ופורים): "אמרו חז"ל (מגילה ז ב) חייב כו' עד דלא ידע כו' לברוך מרדכי, והוא דבר פלא גדול, כי לא מצינו בשום מקום בתורה הקדושה שיצא דבר טוב משתיית היין הרבה, ובפרט לשתות כל כך וכמעט שיוצא מדעתו ושכלו ח"ו, ואיזה טוב יצמח מזה. והענין הוא כך, כי אסתר עשתה בהמשתה אז מה שעשה הכהן גדול ביום הכיפורים שלקח שני שעירים והיו צריכים להיות שוים במראה ובקומה ובלקחתן כאחד, והטיל גורל ביניהם אחד לה' ואחד לעוזאל כדי לרומם הס"מ ולהשוות אותו כביכול עם הבורא ב"ה וב"ש, ואז התוודה הכהן גדול בשם כל ישראל והעלה אותיות החטאים לעולם החכמה שהוא גול"ם וכנ"ל, והקב"ה מרוב אהבתו לישראל מרוצה בדבר זה ומוחל על כבודו יתברך ויתעלה, כדי שיבוא המסטיין בבחינת גול"ם, ושם הוא דבר והיפוכו, וכו', על כן עשתה משתה היין דוקא ויצאו למעלה מן הדעת סוד עלמא דמיתקרי גולמ"א, והחכמה מאין תמצא, ובא"י יכולים לעשות דבר והיפוכו, וכו', על כן עשתה משתה היין דוקא ויצאו למעלה מן הדעת סוד עלמא דמיתקרי גולמ"א, ואז עשתה מדבר היפוכו כרצונה, ונתהפך להם מאבל לשמחה, אכן עדיין מוטל עלינו לשבר תוקפו וכוחו של המן הרשע שהוא מזרע עמלק הצפון בקרב לבו של כל אחד ואחד מישראל בפרט וכן בכללות, היינו שכל אחד מאתנו עם ה' יבטל וישרש הרע הטמון בקרבו, אשר על כן צריכין גם אנחנו ליצא למעלה מהדעת כדי שנוכל לבטל לגמרי בחינת הרע, ולזה רמזו חז"ל במתק לשונם חייב אדם כו' דלא ידע, היינו שיצא אז למעלה מן הדעת ויבוא לבחינת עולם הגול"ם, ולא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי שם דבר והיפוכו שוים כאחד, ואז יוכל לבטל בחינת הרע אשר בו".

הוספת הרב: גולם, שורש גלם, מתהפך לאותיות לגם, שעל ידי הלגם מגיע למדרגת גלם.

שאלות ותשובות

מקבל "הארה" מכתר, בסוד מאין תמצא, וברצוא שלו יכול להשיג את החו"ב דרדל"א.

בהנ"ל

המשך שאלה:

ביחס למהות ספר ליקוטי מוהר"ן, שהרב ביאר שעניינו חכמה דרדל"א, הרב כתב כך: "הכל בסוד נו"ן, מח-נון, כנודע נו"ן מתהפכת, בכל דבר, דבר והיפוכו. ולראות בכל דבר את ההשכלה הפנימית הפרטית, שביחס לכך "בחינה" זו נקשרת בבחינה אחרת, קשר עצמי. והוא חיבור כל תורה ותורה בכל חלקיה".

והשאלה היא, מה כוונת הדבר לראות את ההשכלה הפנימית הפרטית שביחס לכך הבחינות נקשרות ב"קשר עצמי", לכאורה בחכמה דרדל"א חיבור ההפכים הוא באופן של "מפליא לעשות", ולא חיבור "מושכל" ומובן כיצד ההפכים הם אחד?

תשובה:

מושכל "ההגדרה", ועל ידי זה אפשר לחבר להגדרה מקבילה, אולם לא מושכל העיון השכלי שמחברם. ומי שמאיר לו כתר דרדל"א, או משיגו, משכיל החיבור, העיון השכלי המחברם.

חו"ב דרדל"א - כלי לי"ס הגנוזות במאצילן

המשך שאלה:

הוזכר לעיל שהכתר דרדל"א זה כלי לאמיתת הויתו. והשאלה היא, לאיזה אור נעשה הכלי של חכמה ובינה דרדל"א, שזה כלילת ההפכים, האם זה כלי לעצמות המאור [שמוזכר בחב"ד] שכולל את ההפכים?

תשובה:

בלשון אחרת, זהו כלי לי"ס הגנוזות וכלולות בא"ס, ששם ההפכים אחד.⁷

קליפת כלילת ההפכים - אחשורוש שמלך 'הפכפכן' היה

המשך שאלה:

כמו שהרב תמיד אומר, הקליפה של ה'אחד דקדושה' זה אחשורוש שהוא 'אחד דקליפה' [שהיה מולך בכל העולם כאחד - בכיפה], לפי זה, מה הקליפה של כלילת ההפכים, האם זה גם נגלה באחשורוש שמלך "הפכפכן" היה

- תפיסת קיומו, שזה הפשיטות הגמורה, בלי הרכבה של 'שנים' כלל].

ונמצא שעומק אור הפורים עניינו, בחיצוניות, גילוי ששני הפכים הם אחד. ובפנימיות, גילוי ה'אחד' שבנברא, הוית הנברא, שנעשה כלי לגילוי הוית הבורא. ולכן אור הפורים הוא אור שלמעלה מן הדעת ומן הרצון, שבדעת וברצון לכל אחד יש דעת שונה ורצון שונה, וכאן מתגלה עומק בנפש שכולם אחד.⁷

והשאלות הם כדלהלן:

עיקר הפורים - גילוי עצם ההויה

שאלה:

הרב הגדיר בתשובה שמהות האור של פורים זה "לא ידע", האם כוונת הדבר שעיקר האור שמתגלה בפורים זה החלק של ה"לא ידע", ה"אין", החלק הבלתי מושג, שזה לכאורה ביחס לכח החכמה שבאדם, שכלפיו זה "לא ידע", אך ביחס להתגלות ה"אחד", זה תפיסת הוית הנפש של "יש", שהוא כלי ל"יש האמיתי", ואם כן השאלה היא מה עיקר ההארה בפורים, ההויה או ה"לא ידע"?

תשובה:

העיקר גילוי עצם ההויה.

מן הכתר דרדל"א נמשך החו"ב דרדל"א

המשך שאלה:

מהו היחס בין ההויה ל"לא ידע", בין הכתר דרדל"א לחו"ב דרדל"א?

תשובה:

חכמה מאין תמצא, ומן ההויה נמשך חכמה ובינה, באופן של "תמצא", ולא בדרך השתלשלות.

חכמה ובינה דרדל"א מושגים מכח כתר דרדל"א

המשך שאלה:

האם חכמה ובינה דרדל"א אינם מושגים כלל, בבחינת "לא ידע"?

תשובה:

למי שנמצא במדרגת כתר דרדל"א, יש לו השגה בחכמה ובינה דרדל"א, ואף מי שנמצא בחכמה ובינה דרדל"א,

ד א.ה. והרוצה להרחיב את היריעה, יעיין בספר בלבבי משכן אבנה - מועדי השנה חלק ב', ויראה כיצד שורש אור הפורים הנ"ל נגלה בעבודת הפורים ובחלקיו.
ה א.ה. וראה להלן שזהו ה"שורש" של כללות ההפכים.

שאלות ותשובות

(מגילה טו ע"ב)?

תשובה:

נכון!

הכלי עובר האור, ואין הכלי מציאות לעצמו כלל. ובע"ס הגנוזות במאצילן הם כלי "התכללות" זה בזה. ברדל"א, הם מתכללים זה בזה, אולם הם מתראים זה אחר זה כמראה הבזק, כמ"ש הרמח"ל בקל"ח.

סיכום

א"ס - אור של אחד.

ע"ס הגנוזות במאצילן - כללות ההפכים בעצם.

א"ק - כלים של "מעבר".

רדל"א - כתר - גילוי הוית הנברא

רדל"א - חכמה ובינה - כללות ההפכים, אולם מתראים זה אחר זה כמראה הבזק.

אצילות - כלים של "ביטול".

בי"ע - כלי קיבול.

יסוד דאבא המתגלה בפורים

שאלה:

מבואר בספה"ק שהגילוי של פורים הוא ענין "יסוד דאבא", וקשה לי, ראשית, מהו הענין של "יסוד דאבא"? ושנית, כיצד זה הדבר פנימי ביותר, והרי יסוד דאבא אינו המדרגה העליונה, שהרי ישנם ספירות למעלות מיסוד ויש פרצופים שהם למעלה מאבא, ואם כן מדוע יסוד דאבא דייקא הוא הפנימיות של פורים?

תשובה:

יסוד אבא, שורש הארת יעקב, אותיות יבקע, בחינת לעת"ל, כמו שנאמר: "אז יבקע כשחר אורך". עיין עץ חיים על שער הכללים. ובחינת יסוד, מידה שישית, בחינת שית - שתיה, כמ"ש שם. והוא שורש ימי "משתה".

ועיקר גילוי דעת ביסוד דאבא, שהיא משה, כמ"ש שם. ובפורים מתגלה תכלית הידיעה - יסוד אבא, ואזי שלא נדע. גילוי הנוק' הוא בחינת שלא נדע.

ושורש יסוד דאבא ביסוד דעתיק, וכמ"ש בפירוש האריז"ל בספד"צ וז"ל, כל השפע מושך האור א"ס ע"י יסוד דעתיק, ויסוד דעתיק נותן בפרצוף אבא דרך ראשו, ומשם יורד דרך ח"י חולין עד יסוד אבא. והארת יסוד אבא בפורים, הוא מהארת "אריך". ודו"ק היטב. ושלמות הארה זו, צירוף של ל"ב נתיבות חכמה - אבא, ונ' שערי בינה, ונעשה לבן, לבן, כנודע. עיין עמק המלך (שער יא, פי"ז) והוא נתיב "לא ידעו" עיט, בחינת לא ידע, וזהו הארת פורים.

שורש ה'אחד' בעצם - באור א"ס, שורש 'גילוי' האחד בעצם - בע"ס הגנוזות במאצילן

המשך שאלה:

היכן הוא שורש ה'אחד בעצם', הכתר דרדל"א, האם בע"ס הגנוזות במאצילן?

תשובה:

שורש האחד בעצם הוא בא"ס עצמו. שורש כללות ההפכים בע"ס הגנוזות במאצילן! אולם, השורש הגלוי של אחד בעצם בנברא, הנקרא ניצות אלוקות, מתלבש דרך ע"ס הגנוזות במאצילן בא"ס, אולם הם לא השורש, אלא שורש ה"גילוי" לכך.

יחס האור והכלי באצילות וברדל"א

המשך שאלה:

הרדל"א שמתגלה בפורים זה רדל"א דאצילות, והשאלה היא, כידוע באצילות האורות והכלים הם 'חד' [איהו וגרמוהי 'חד'], ואם כן, מה ההבדל בין גילוי ה"אחד" שמתגלה בכתר דרדל"א, לגילוי ה'חד' שמתגלה בכללות האצילות?

תשובה:

בכללות האצילות, יש אור ויש כלי, ויש "ביטול של הכלי לאור. משא"כ ברדל"א, כלי היפך של אור ואור היפך של כלי, אולם ההפכים אחד, לא מדין שזה בטל לזה או זה לזה להיפך, אלא הם אחד.

בי"ע - כלי קיבול, אצילות - כלי ביטול, א"ק - כלי מעבר, הו"ב דרדל"א - כלי התכללות שמתראים זה אחר זה, ע"ס הגנוזות במאצילן - כלי התכללות בעצם

המשך שאלה:

ובאופן כללי חשוב לי להבין היכן עיקר מהות השינוי בין הכלים, ומה המהות של כל כלי, מלמטה למעלה: בבי"ע, באצילות, ברדל"א, בא"ק, ובע"ס הגנוזות במאצילן.

תשובה:

כלי האצילות הם כלי "ביטול", בטלים לאור. לעומת בי"ע, שהם כלי "קיבול". ובא"ק זה כלי "מעבר", שדרך

שאלות ותשובות

פורים - האלף העשירי

שאלה:

ראיתי בספר אחד (איני זוכר כעת היכן) שאלף השביעי יהיה בחינת שבת, אלף השמיני בחינת חנוכה, אלף התשיעי בחינת פורים, ואלף העשירי בחינת יום הכיפורים. האם זה אמת?

תשובה:

כן. אולם בדקות, תשיעי - יום הכיפורים, עשירי - פורים.

מועדים דרבנן - הצלה ע"י נשים

שאלה:

בנוגע לחנוכה ופורים, מהו העומק שההצלה בחנוכה ופורים היו ע"י נשים, אסתר בפורים, וחנה ויהודית בחנוכה?

תשובה:

מועדים דאורייתא ע"י אנשים, דרבנן ע"י נשים.

פורים זמן של אהבת ישראל - קבלת התורה מאהבה וחיבור של כולם בגזירה ובהצלה

שאלה:

התחושה היא שפורים הוא זמן מיוחד לאהבת ישראל יותר משבת ושאר כל החגים, מהי הסיבה לכך?

תשובה:

בפורים קבלו את התורה מ"אהבת" הנס, כלשון רש"י. וכן הגזירה הייתה באופן להשמיד לאבד ולהרוג את "כל היהודים", ולשם כך בהצלה כתיב לך כנוס את "כל היהודים", ולכך בהצלה נעשה חיבור של כולם. ולכך המצוה של משלוח מנות. ועיין אמרי אמת (פורים, תרפ"ג, ד"ה קבעו).

פורים - כלילת ההפכים

כל רע נובע מכך שלא נכלל בשורשו באופן של דבר והיפוכו

שאלה:

הרב ביאר בשיעור שני שלבים בעבודת האדם, שלב א' - לזהות כל כח באופן של דבר והיפוכו ולתת לו את מקומו, כגון עשיה ואי עשיה, טוב ורע, וכדו' שלב ב' - לתפוס את הנפש כהויה אחת ולא ככוחות סותרים.

ואשמח אם הרב יפרט כיצד אפשר להכיר את הנפש כהויה אחת אם באמת יש בנו כוחות שונים ויש דברים

בנפש שצריך להבדל מהם, כגון הרע והחטאים שדבוקים בנפש? כיצד הטוב והרע מוכרים בתוכי כהויה נפשית אחת?

תשובה:

כל רע מחמת שלא נכלל בשורשו דבר והיפוכו. אלא נגלה כנפרד, רע - רעוע, בלתי מאוחד עם הפכו. וזה תיקון הרע לעת"ל, ביום הוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

עתה אפשר לתקן זאת בנפש, אולם לא בפועל.

דבר והיפוכו - תיקון במדרגת "אור" [סוד פורים]

שאלה:

הרב אומר שהרע הוא רע מחמת שלא נכלל בשורשו באופן של דבר והיפוכו. והשאלה מדוע זה מוגדר כך, הרי אנו אמורים לגלות את שורש הטוב שברע, כגון כח ה'אהבה', במקום שיתלבש באהבה אסורה שיתגלה בשורשו כאהבה אלוקית. מה פשר הדברים?

תשובה:

טוב שברע היא "ניצוץ" המחיה. התיקון השלם הוא "אור", ולכך נגלה רק בדבר והיפוכו. סוד פורים, "תורה אור".

טוב שברע, "ניצוץ" טוב ברע. דבר והיפוכו, גילוי של "אור".

דבר והיפוכו - שלמות אחת, מאחודים בעצם הויתם

שאלה:

מה זה אומר שהרע מתאחד עם הפכו, שבתכלית שניהם יהיו מכוונים לה'?

תשובה:

שלמות כל דבר, דבר והיפוכו, זכר ונקבה. רק יחדיו הם שלמים. שני צדדים של אותו מטבע, לא רק מצד התכלית אלא אחדות בעצם הויתם.

דבר והיפוכו - גילוי 'אחד'

שאלה:

כיצד כאשר הרע יתאחד עם הפכו נגיע לתפיסה של הויה 'אחת', הרי עדיין יהיו כאן כוחות סותרים - טוב ורע?

תשובה:

זהו גילוי אחד כמו שני צדדי מטבע.

השאלה נובעת ממבט נפרד על מקום האחד.

שאלות ותשובות

בנפשו, לפי השגתו עתה, שהיא מדרגת "אורה", דיליה, ומשם נמשך שמחתו. ואין לך קליפה גדולה להיותה, בזה שאדם נמשך אחר זולתו, שהוא הפקעה מוחלטת, של מדרגת "יחידתי" שאמרה אסתר. ומה שנהגו להתחפש היינו להראות שאיך שאנו נראים כל שנה זהו תחפושת, ומכח כך לגלות את ה"אני" האמיתי. ואוי לו למי שמתחפש ביום זה לזולתו.

והוא הוא היום להגיע לעצמיות נפשו שלמעלה מן הדעת, וממקום זה לחוש את היותו ית"ש, כי אין בלתי. וביום זה יש גילוי גמור של "המלך", שאפילו בחולין (מלך של חולין) מתגלה מלך מלכי המלכים. והוא הגילוי שסתם מלך הוא מלך מלכי המלכים. וביום זה המלך גלוי בכל מקום. ולכך עבודת יום זה להפשיט כל הלבושים, בחינת מגילה, לשון גילוי, ועי"ז נוגע בעצמות נשמתו, בעצמיות שלו, שמח, ומשמחתו משמח אחרים. ומשם יונק תורה של גילוי, מגילה, שהכל גלוי, ואין בה סיתום. וז"ש ליהודים היתה אורה זו תורה, תורה של גילוי, והיא המביאה לידי שמחה, כנ"ל. וזו השמחה האמיתית של יום זה, שאין שני לו. כי בכל השנה אורייתא סתים וגליא, וביום זה כולו גילוי, כולו מגילה. וזהו "מגילה נקראת", שמאור המגילה קורא בכל התורה כולה, והיו הדברים נקראים, מאליהם, וכן הכא נקראת מאליה. כי הכל גלוי. והוא הוא שמחה שלימה, שמחה בשורש, שמחה בו ית"ש, שמחו צדיקים בהוי"ה.

עבודת האדם [ובפרט האישה] בפורים במצוות היום ובתכליתו

שאלה:

מהי עבודת האישה בפורים? ובאיזה נקודות יש לה להתבונן בפורים?

בפרט אם קשה לה להרגיש את קדושת הפורים, כיון שני ראה לה שכל שמחת הפורים שייכת רק לגברים, שלהם יש את השמחה שבאה מהשכרות ומדברי תורה, ובפרט אם האישה מפחדת על מצב בעלה וילדיה בפורים, כמו הרבה נשים בפורים, שהמציאות הכואבת היא שהרבה נשים "שונאות" את יום הפורים רח"ל, מרוב טרדות היום שיש להן, ואותם נשים (ולא מועטות הם!) מצפות שיגמר הפורים כדי שהכל יחזור להיות 'נורמלי'. במצב כזה כיצד האישה יכולה לשמוח בפורים עם כל הבלבול המתחרש סביבה?

תשובה:

ימי הפורים יש בהם כמה חלקים, ודין שכרות בפועל שייך יותר אצל גברים, כפי גדריו ודיניו שנתבארו בפוסקים. אולם ישנם חלקים רבים נוספים ששייכים הן באיש והן באשה.

אין שם ריבוי, אלא כללות הפכים כנ"ל, כגוף שיש בו גם ראש וגם עקב ואינו נפרד, על אף שהם הפכים.

בסוד ההפכים שמתגלה בפורים - כל אחד יכול להיות עליון ביותר ותחתון ביותר

שאלה:

כתב בספר תומר דבורה: 'והנה עיקר הענווה הוא... שיהיה בעיניו הבריה השפלה שבכל הנבראים ובזוי ומאוס מאד... ויחשוב היעדרו טוב מאד מן המציאות'. והשאלה היא, כיצד יתכן שאדם יראה את עצמו בכנות כבריה שפלה מכל הבריות, ובפרט שבעובד ה' אמיתי עסקינן?

תשובה:

כל אדם יש בו מעלה שאין בזולתו, ויש בו חסרון שאינו קיים בזולתו, ועליו להתבונן בחסרון זה.

ובעומק, בסוד ההפכים, כל אחד יכול להיות עליון ביותר, ותחתון ביותר, וזהו אמת. וזה סוד פורים. והדברים ארוכים ועמוקים מאוד. ונתבאר מעט בפרק הענווה בשיעורים על מסילת ישרים.

פורים - כללות ההפכים בשורשם

שאלה:

הרב ביאר בשיעור עבודת ה' על ערך "אך", שהדרגה העליונה ביותר בכלי היא שהכלי הוא מעל האור, בבחינת 'כופה עליו את הכלי', שזהו מדרגת פורים, ובחנוכה זהו מדרגת אין שמחברת את השולחן והמנורה יחד. ורציתי לשאול, מה ההבדל בין שני המדרגות הללו של חנוכה ופורים?

תשובה:

חיבור הענפים ע"י גילוי הארה מן האין, הוא חיבור מנורה ושולחן. לעומת כך, כופה עליו את הכלי, הוא חיבור בשורש עצמו, כללות ההפכים בשורשם.

עבודת יום הפורים

עבודת האדם בפורים - לגעת בנקודה הפנימית ביותר בנפשו עתה

שאלה:

מהי עבודת כל אדם ביום הפורים?

תשובה:

עבודת כל אדם ביום זה, לגעת בנקודה הפנימית ביותר

שאלות ותשובות

מאהבת הנס) ללא גבולות, לחוש את נתינתו מתוך אהבה זו, להצילנו מן הצרה, ולהיטיב לנו. ומתוך תפיסה זו לחוש מתיקות ונעימות בקרבה אליו ית"ש. וזהו שורש מקום השמחה האמיתית, שמתוך קירבה זו נעשה האדם קל בכל גופו בכלל, וברגליו בפרט, ונפשו נוטה לשירה וריקוד, כשירת מרים.

ולכך דייקא הנס נעשה ע"י נשים, כי הנשים קרובות יותר לתמימות זו. ומה שאצל גברים נצרך שתייה רבה על מנת להגיע לכך, אצל נשים הדבר קרוב לכך ללא שתייה. אולם נצרך מעט התבוננות, השקטה, וכניסה לעמוק העמוק ביותר בנפש כל אחת לפי ערכה.

ליל פורים

עבודת האדם בליל פורים

שאלה:

באופן כללי מהו העבודה בליל פורים? האם יש ללמוד מס' מגילה, לומר תהילים, לשתות קצת ולשמח קצת?

תשובה:

כתבו הפוסקים מקצת אכילה. וכבר אמרו, חייב אדם לקרוא את המגילה בלילה. גילוי בחינת לילה - הסתר - אסתר. ובמועד לכל חי כתב לאכול ביצים, כי המן בקש לקעקע ביצתם של ישראל.

- משתה היין

מחייב איניש לבסומי עד דלא ידע

הצורה הנכונה לשתית היין בפורים

שאלה:

בכל שנה ושנה אני מסתפק כיצד אני צריך להתנהג לגבי השכרות בפורים. מעולם לא נכנסתי לשכרות כ"כ, רק אני נוהג לשתות קצת יותר מהרגלי וכמ"ש הרמ"א ואז לישון, אבל בכל שנה כשיצאתי מפורים לא הרגשתי שהייתי שמח באמת בפורים. בכל פורים אני מרגיש כמו "אבל" שאינו בשמחה, כל הנמצאים סביבותיי שמחים ואני מחוץ למחנה, יושב בדד, הם נמצאים בתנועה של שמחה ועונג ועלייה, יסודות המים והרוח והאש, ואני נשאר בעפר שלי.

עשיתי חשבון נפש עם עצמי, ויצא לי שיש הרבה סיבות מדוע אין אני רוצה להשתכר בפורים:

א. אני ירא שמא זה יגרום לי לזלזל במצוות, בתפילה ובברכת המזון, וגם ביום למחרת של פורים, שבדרך כלל מי ששותה הרבה בפורים הוא נעשה חולה למחרת, ואינו מתפלל במנין וכו'. ואם כן אני חושב לעצמי, מה לי ולצרה הזאת, הלא כל זה הוא בגדר יצא שכרו בהפסדו,

נתבונן בקצרה בכמה מהם. וכל דברים אלו צריכים שיעשו כל אחת לפי כוחותיה, ולא מצד שום לחץ חברתי, משפחתי, נפשי. כי פעמים רבות פועלים לפי המקובל, ובזה נעקר כל השלוה והשמחה.

א. מקרא מגילה: הן באופן מעשי, שהן אנשים והן נשים חייבות במקרא מגילה. והן באופן פנימי, כנודע, מגי לת אסתר, מלשון גילוי ההסתר, להתבונן ולראות איך וכיצד להפוך כל הסתר לגילוי. והוא ע"י צירוף כל חלקי המאורע, כמו שמסופר במגילת אסתר, סיפור הדברים מראשיתו בפרוטרוט עד לאחריה. והוא היפך מראית כל פרט לעצמו.

וכן ע"י מבט פנימי ללמוד כל אחד ואחת לפי ערכה את תנועת ההנהגה הפנימית של הבריאה, כמו שבואר בה רחבה בספר דעת תבונות. ועי"ז להביט על כל מאורעות הקורים בעולם במבט של השגחה, הטבה, וגילוי יחודו, כמו שהרחיב שם הרמח"ל בדעת תבונות.

ב. משלוח מנות: להרבות אהבה ורעות. ובאופן מעשי לשלוח ב' מנות לזולתה. ובאופן פנימי, להתבונן את מי אוכל לשמח במשלוח מנות. ואזי להתבונן מה יהא בתוך המשלוח באופן שישמח בפרטות לפי טבעו וצרכו של מי שמקבלו. וכן אופן המשלוח, כמות, איכות, יופי, עיצוב, וכדו', כל אחת לפי יכולותיה וכוחות נפשה, ולא מעבר לכך.

יותר על כן שהנתינה תהא לא רק מעשה בפועל, עם מחשבה שכלית בלבד, אלא מתוך עומק הלב, עם אהבה ושמחה לשמח את הזולת.

ובכלל זה לשמח את ילדיה בתחפושת וכדו', אולם לפעול כפי כוחותיה בשמחה.

ג. מתנות לאביונים: לחפש מי שנצרך ביותר והנתינה משמחתו ביותר ולתת לו דייקא. דבר זה נצרך בשיתוף עם הבעל על דרך כלל, בעיקר מצד סכום הנתינה.

ד. סעודת היום: יש להשתדל להכין מאכלים ערבים לכל אחד לפי טעמו, בדבר המשמחו. ובעיקר יש לתת את הדעת בסעודה שיעשה באופן פנימי של התעסקות בענייניו של יום ומהותו, ולא באופן של דברי ליצנות שמעוררים את כח הקליפה הטמאה שבנפש.

ה. תכלית מהות היום: להגיע למקום הפנימי שבנפש שלמעלה מן הדעת. וגברים, שעבודתם תלמוד תורה, בונים את כח השכלי בכל ימות השנה, ולכך נצרך יין (או שינה) על מנת לבטל בנין של דעת זו. אולם נשים שפטורות מתלמוד תורה, קרובות יותר לביטול הדעת, והגעה ל-למעלה מן הדעת, שהוא מקום התמימות.

ומצד כך עיקר עבודת היום, "תמים תהיה עם ה' אלקיך", ללכת עמו ית"ש בתמימות, בלי שום חשבון, לחוש את אהבתו (הדר קיבלוה - את התורה - בימי אחשורוש -

שאלות ותשובות

נשמתם מאיר הרבה, ולכך אף בשעה שמשתכרים אור נשמתם מנהיגים ומשמרים. לאלו ולאלו קרוב הדבר שאין נזק גדול בהשתכרותם, אולם נצרך לבדוק מה תועלתם איש איש לפי עניינו.

זולת זה לרוב בני האדם ראוי לשתות מעט יותר מן הרגלם, באופן שלא יאבדו הדעת, אלא יחושו רוחב פנימי, ולבם טוב עליהם. ואזי הלב פתוח ואפשר לבטאות דברים שפחות מבטאים במשך השנה, אולם לא מתוך איבוד הדעת וגילוי תשוקת הלב, אלא מתוך דעת, ומתוך רוחב לב, כי טוב לב המלך בין. זה הגבול העדין והדק שראוי להרבה בני אדם.

אופן דק יותר, שאדם מאבד את דעתו הפנימית, ודבק בדעת מקיפה, אור המקיף שזהו בחינת מהודו ועד כוש לחד מ"ד, סמוכות זו לזו, חוט המקיף. שהוא בחינת פורים דמוקפים, מוקף חומה מימות יהושע בן-נון. והבן שי"ד, פרזים, עניינו ביטול הדעת, וט"ו, מוקפים עניינו דעת מקיפה. ויתר על כן חיבור שניהם, רצוא ושוב, רצוא ביטול הדעת, ושוב לדעת מקיפה.

ובאמת שאלת חכם חצי תשובה, לבדוק בכל דבר את גדרי הדין, בכל שיטות הפוסקים. ואח"כ לבדוק אף את מדרגתו בכל חלקי נפשו בפרטות, מה התועלת ולהיפך, בכל אחד מן האופנים. וכן ראוי לכל אדם, לברר את כל שיטות הפוסקים בגדרי דין שכרות ביום זה, ולברר בנפשו מה מדרגת נפשו, ומה התועלת אם ישתכר, ופרטי התועלת, ומה הנזק ופרטיו. וזו הדרך שיבור לו האדם הלכה למעשה. זו הדרך לכו בה. ואל לו לאדם לתלות עצמו באילנות גדולים, ואין למדין מן המעשה של אנשים גדולים מחד, ושל רוב העם הנוהג ללא דקדוק מאידך (ובזה לא נאמר מ"ש בפסחים, אם אינן נביאים בני נביאים הם, כי זה קאי במקום שאין להם טעם לנטות, אולם הכא נפש הבהמית המחפשת שחוק וקלות ראש, פורקן ושחרור ושאר מרעין בישין, לומדת מן הבהמה ומאומות העולם, שדרכם לשתות לשכרה ביום אידם בפרט, ובכל חייהם בכלל). אלא על כל אחד לנהוג לפי מדרגתו, כנ"ל, מתוך בירור גדרי ההלכה וגדרי מדרגתו בכל פרטיה.

לשתות במשך יום הפורים קודם הסעודה

שאלה:

האם יש לשתות קצת בפורים במשך היום קודם הסעודה כדי שיהיה במצב של רוגע ושמחה, או שיש לדחות את כל השתייה בפורים רק עד הסעודה?

תשובה:

איש לפי טבעו.

ואפילו אם יש בני אדם שיש להם עלייה רוחנית בפורים, אך הרבה פעמים זהו עלייה ואח"כ ירידה, ויצא שכרם בהפסדם, פעמים מפסידים את הפורים עצמו, ופעמים מפסידים את כל היום שמחרת הפורים. ב. אני מתיירא לגלות את מה שנמצא בפנימיותי, הן לעצמי והן לאחרים - אני מתיירא מה אני יכול למצוא שם, וכמו שאמר הרב בדרשה.

אם כן, יש לי סתירה ברצון, מצד אחד, אפשר שזה יהיה גאולת הנפש שלי, מצד שני, אני חושש שיהיו תוצאות מקולקלות.

יש לי סיבה נוספת להשתכר, והוא משום שבדרך כלל בתוך השנה אני לא מגלה אהבתי לאחרים, ויש קרובי משפחה שאני רוצה מאד לבטא אהבה כלפיהם, אבל איני מסוגל לעשות זה בתוך השנה, וכמו רוב בני האדם, אבל ע"י השכרות בפורים אני יכול לבטא אהבה כלפיהם, כגון לצלצל אליהם, או למי שנמצא עמי בסעודה.

אם אפשר שהרב ידריך אותי בזה, כיון שזה יום אחד שכל השנה תלוי בו, ובפרט משום שאין אני רוצה ליפול לקליפת "עמלק - ספק" בפורים עצמו.

תשובה:

כתיב (אסתר, ח, טו) ליהודים היתה אורה ושמחה. והבן שלעולם השמחה באה מתוך אורה. אולם ישנה הארה, וישנם ניצוצות, חלקי הארה.

והנה, רוב בני האדם עיקר שחוקם ושמחתם בפורים, שמחת נפש הבהמית, פעמים גובל באיסור של ליצנות ופגיעה בזולתו, וכדו', ואזי זהו שמחה מתוך התלבשות בג' קליפות ומרכבה אליהם, ופעמים אף שאין בו איסור ממש, מ"מ זו שמחה של נפש בהמית, השמחה ממה שנפש בהמית שמחה, בשר, יין, ומילתא דבדיחותא, וכדו'. ופעמים יש בשמחה זו אף ניצוצות של שמחת אמת, ניצוצות דייקא. ואזי זה תערובת של שמחות הנ"ל יחד עם ניצוץ או ניצוצות של שמחה. ואזי ניכר תשוקת רצון הלב האמיתי, שמדבר על שאיפותיו ורצונותיו מתוך שכרתו וכדו' כנודע. אולם על דרך כלל כמעט ללא יוצא מן הכלל, עיקרה שמחה של נפש בהמית, וניצוצות של שמחה. אולם בפורים כתיב אורה ושמחה, כנ"ל, שהשמחה תולדת הארה. ולכך מה שנראה "שכל הנמצא בסביבותי הם שמחים", אין בכך כמעט כלום, כי שמחתם בגדר הנ"ל. ומה שהנך נשאר בעפר יתכן ב' סיבות, א. נטייה חזקה לעפר. ב. הכרה פנימית עדינה שזו לא שמחה אמיתית, והנפש אינה חושקת בכך אלא ב"אורה ושמחה", ולכך אינה מתחברת לשמחתם.

ישנם בני אדם, מיעוט, שכח השליטה על עצמם נעשה טבע שני, ולכך אף בשעה שמשתכרים יש להם שליטה עצמית גבוהה. לעומת זאת ישנם בני אדם, מיעוט, שאור

שאלות ותשובות

ושורש ב"שבת זכור", שקודם פורים. וזהו העבודה לעורר זכירה זו.

עבודת בני הפרזים בשושן פורים - חיבור לירושלים דלעת"ל

שאלה:

מהי עבודת האדם בשושן פורים, לאלו שאינם דרים במקופות חומה מימות יהושע?

תשובה:

מלבד כפשוטו מקצת שמחה שכתבו הפוסקים, להתחבר לירושלים, שהשתא היא מקופת חומה מימות יהושע בן נון, ולעת"ל תיעשה פרזות, "פרזות תשב ירושלים", כמ"ש בהמוכר את הספינה. והיא נקודת החיבור בין פרזים למוקפים. והסמוך "ונראה" לכרך נידון ככרך. ולכך כל ש"צופה" במחשבתו ראייה רוחנית - מחובר לירושלים.

השינויים כיום - מושרשים בפורים [בבחינת זמן]

שאלה:

מה עומק הדבר שהשינויים העצומים בעולם בתקופתנו הם בעיקר בארץ ישראל, וכמו שאמר הרב שתחילת תקופת הקורונה שאנו נמצאים בזמן הרדל"א שהם שינויים תמידיים עד שאין שלום בעולם, ובעיקר בארץ ישראל. האם משום מצב הגשמי והפנימי של כל העולם תלוי במצב הגשמי והפנימי של ארץ ישראל, "מציון הושתת העולם"?

תשובה:

כן, נכון מאוד. הכל מושרש בעם ישראל בבחינת נפש, ובפורים בבחינת זמן, ובארץ ישראל בבחינת מקום.

משנת תש"פ ואילך - אור הפורים מאיר יותר בכל השנה כולה

שאלה:

כל שנה אני שותה יין כדי לקיים את מצוות "עד דלא ידע" בפורים. האם השנה שונה מכל השנים האחרות (בגלל קורונה)?

תשובה:

כבר בואר שאור המאיר בזמן זה עד ביאת משיח ועד בכלל, הוא אור הכתר. ובו אמרו תכלית הידיעה שלא נדע.

וזהו כל מדרגת חיוב השתיה "עד דלא ידע".

ומעתה ואילך כל השנה מאיר אור הפורים באופן ניכר ביותר. ולכך, עיקר הארה זו הופיעה בארץ ישראל

הארת שורש השכרות - יין, הארת ענפי השכרות - שאר דברים המשכרים

שאלה:

שמעתי מהרב בדרשה שרק מי שנשמתו כבר גלויה בשאר השנה הוא ראוי להשתכר בפורים, ואם לא, אז לא נאמר בו "נכנס יין יצא סוד" כיון שהאדם הזה עדיין לא גילה את "סוד" מכבר. והרב מסביר עוד העמקות של היין בפורים בגוונים שונים. אז לפי"ז כל העליי' הרוחניות שבא ע"י יין של פורים הוא ע"י יין דוקא, כיון שרק יין הוא בגמטריא סוד, ולא שאר משקה. א"כ מה ההסבר בהמח' בפוסקים אם האדם יוצא "חייב איניש לבסומי בפורים" ע"י יין דוקא או אפי' כל דבר המשתכר?

תשובה:

כל דבר יש לו שורש וענפים. ושורש השכרות בפורים בבחינת נכנס יין יצא סוד, הוא ביין דוקא, אולם מצד הענפים, יש גם הארה זו בשאר דברים המשכרים, אולם לא הארת שורש אלא הארת ענף.

פורים - שונות

עיקר מיצוי יום הפורים - לקבל את מהות הארת היום, ועיקר התפילה לזכות לכך

שאלה:

האם יש לנצל את יום הפורים לתפילה ולהתפלל על כל דבר שהוא רוצה, וכדברי השם משמואל שהאדם יכול להתפלל כל דבר על פורים? ואם כן, איזה זמן יש לעשות זאת ועל מה להתפלל?

תשובה:

בעיקר יש לנצל לקבל את מהות הארת היום, וחלק בלבד תפלה. ועיקר התפלה לזכות להארת היום, וזמנו תוך משתה היין.

פורים שחל בערב שבת

שאלה:

האם בשנה הזו שפורים חל בערב שבת, צריך להיות ביותר אימה וכובד ראש, ובעיקר לדאוג על זמני שבת ועל כבוד בשבת, או שזהו יצר הרע למנוע את האדם משמחת פורים?

תשובה:

חלק מן הגזירה שהיה ושתי מעבידה בנות ישראל בשבת. והמן קיטרג שאוכלים לרוב, שבת היום, וכו'. ועיין צרור המור (דברים, כו, א) שהקביל זכירת שבת לפורים, עיי"ש.

שאלות ותשובות

למיסב ית אסתר, עכ"ל. ועיין חמדת ימים (פורים, פרק ז) וז"ל, כשושנה בין החוחים, גימט' אחשורוש. שושנה, גימט' אסתר, וסופי תיבות המן. להראות שאסתר שהיא מלכות דאצילות היתה בין החוחים, בין הקליפות, שהוא אבא דזעיר דנגה שנקרא אחשורוש והמן, עכ"ל.

ועיין קנאת ה' צבאות (ח"ב) וז"ל, אסתר, שהיא השכינה, נמסרת ביד ס"א, ואחשורוש חשב לשלוט עליה, אבל באמת שמרדכי היה משביע את השידה, ואחשורוש לא היה שולט עליה כלל, עכ"ל. ולפ"ז במדרגה עליונה שהיה ב"רצון", זה היה שידה. ונמצא שהיא עצמה לא נשארה עם אחשורוש. רק תחילה שהיה באונס, היה אסתר ולא שידה.

גדר היחס של אחשורוש לישראל

שאלה:

האם אחשורוש נעשה אוהב ישראל לאחר המעשה של פורים או שחזר לשנאתו?

תשובה:

עיין יערות דבש (ח"א, ד"ג) וז"ל, והנה זה אחשורוש שונא ואויב ישראל, ודימהו לתל וחריץ (מגילה, טז, ע"א), כבר נודע משנאתו שביטל בנין בית המקדש. ואמרו חכמים (שם) אסתר במאמרה איש צר ואויב הזה, כוונתה על אחשורוש, ו"כעת נהפך לבבו לאהוב", ונתן למרדכי ולישראל מעלה ורוממות, עכ"ל. ולכאורה אהב את אסתר ולא את ישראל, רק מאהבת אסתר אהב את אוהביה ותו לא.

כיצד יתכן שבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק

שאלה:

מה הכוונה בדברי חז"ל שבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, כיצד זכה אותו רשע ששורשו בעמלק שיש טוב שיוצא ממנו, ובפרט שהוא רע גמור?

תשובה:

עיין פחד יצחק (פורים, רשימות, ג). וקדושת לוי (כללות הניסים, א). ובשם משמואל (תצוה, תר"פ) כתב וז"ל, בו דאי אין הפירוש שהיו בני בניו ממש, שהרי נשבע הקב"ה בכסאו שלא יקבל גרים ועמלק (ועיין בן יהוידע, גיטין, נז, ע"ב) אלא ודאי הפירוש שהיה בהמן ניצוצי קדושה רבים, עכ"ל. ושורש ניצוצות אלו, כתב בבית אהרן (ליקוטים) שהוא מכח סעודת אסתר. ובעומק "למדו תורה", בתורה יש לו ניצוץ טוב, כי מילת עמלק בתורה היא קדושה. ועיין רסיסי לילה (אות לח). ובעומק, באופן שקבלו גרים מעמלק כמ"ש, זהו גופא גירות מכח ניצוצות אלו. ועיין עוד חבצלת השרון (שמות, יז, יז).

שהיא מקור הכל - באדר שנה שעברה תש"פ, וכבר אמרו בירושלמי שכל חודש אדר כשר למקרא המגילה, כמ"ש והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליו"ט.

ועתה מאיר בגילוי האור שפורים ראש לכל המועדים, כמ"ש ר"נ מברסלב.

ולכך יש להמשיך הארה זו לכל השנה, ברצוא ושוב. פורים לא ידע, חנוכה חכמה מאין תמצא, וחוזר חלילה כל הימים.

הגילוי בפורים - שער הנו"ן, הגילוי בימינו - שער הנו"ן שבנו"ן

שאלה:

האם כל המאורעות באחרית הימים היא חזרה של לתה ליק שהיה בפורים?

תשובה:

אז היה שער "הנו"ן", עץ גבוה חמישים אמה, ועכשיו נו"ן דנו"ן.

מדוע אסתר לא חזרה למרדכי ונשארה עם אחשורוש

שאלה:

מה העומק הדבר שאסתר לא חזרה אח"כ למרדכי, שנמצא שלא הייתה גאולה שלימה כיון שהצדקת נצרכת לחיות כל ימיה עם רשע?

תשובה:

גאולת פורים, הכנה לגאולה שלימה, אולם לא גאולה שלימה, "כי אכתי עבדי אחשורוש אנן". ולכך מרדכי רצוי "לרוב" אחיו, ולא לכל אחיו, כמ"ש חז"ל, כי נתקרב למלכות "אחשורוש". וכן אסתר דוגמתו נשארה קרובה לאחשורוש. אולם חיבורה לאחשורוש כמ"ש בזוה"ק (ח"ג, רעו, ע"א) מטרוניתא אתמר בה "ומלכותו בכל משלה", בתר דאתלבשא ביה אסתר, "שליטת אסתר על אחשורוש ואומתיה". והיינו חיבור של שליטה עליו. ובעומק, אסתר מלכות דאצילות, ואחשורוש, ז"א דקליפה דבריא. והיא יורדת לבריא, לראשית הבריא, לכתר, וכמ"ש ברמ"ז על הזוה"ק שם, וז"ל, ותלבש אסתר "מלכות", בסוד "אכ-תראל", לשון אל-כתר, עכ"ל. ובמדרגה זו הכניסה שידה תחתיה, כמ"ש חז"ל. וזה דלא כבבלי דלקמן.

כי תחילה החיבור היה בסוד הקלקול, באונס, קרקע עולם, כמ"ש בריש כתובות. וכמ"ש במגיד מישרים (ויקהל) וז"ל, ובגין דחבו ישראל בהנך נשים נוכריות, אתיהיב רשותא

גדר הינצלות מרדכי מגזירת המן

שאלה:

בדרשה של הרב שליט"א על פורים (מספר כ"ב - שתי דרכים לשמחה), הרב מבאר שמרדכי ואסתר חיו בגן עדן בהאי עלמא, כמו אדם וחוה קודם החטא, וזהו העומק של מה שהם ניצולו מן הגזירה, כיון שלא היו באמת בהאי עלמא. אבל בדרשה אחרת של הרב שליט"א על פורים (מספר ס"ד - דברי צומות וזעקותם) הרב שליט"א מבאר את החילוק בין משה רבינו למרדכי, מדוע משה לא היה בגזירה של אבדון כשדורו חטאו בעגל, ומרדכי כן היה בכלל הגזירה, כי משה לא היה בהאי עלמא בשעת חטא העגל אלא היה בשמים, משא"כ מרדכי, שהיה בעולם עם שאר דורו, ולכן אף מרדכי היה בכלל הגזירה. האם הרב יכול לבאר לי למה אין זה סתירה?

תשובה:

ישנם ג' מדרגות:

- א. מדרגת כל אדם - נמצא בעוה"ז כפשוטו.
 - ב. מדרגת מרדכי - נמצא בגופו בעוה"ז וחייב בכל המצות, אולם בפנימיותו דבוק בעולם העליון.
 - ג. מדרגת משה - בשעה שעלה למעלה, היה פטור מתפילין וכדו'. כי מוגדר לדינא שנמצא למעלה. אע"פ שאמרו (סוכה ה"א) שלא עלה למעלה מעשרה.
- ולכך מרדכי היה בגזרה מדין גופו, אולם ניצול ממנה כי היה דבוק בפנימיותו לעילא.

לבישת "כובע המן"

שאלה:

מה הסיבה שבפורים יש שנוהגים ללבוש כובע באותו צורה שהמן הרשע לובש (הנקרא "כובע המן")? כיצד לובשים כובע הדומה לאותו כובע של אותו רשע הצורר לעם ישראל?

תשובה:

איני יודע. ואולי יעויין יו"ד (קנ) בהג"ה ששרים שיש להם שתי וערב או שנושאים צלם (כהמן) וכו' אינם מסירים הכובע או משתחווים לצלם רק להשר. ונמצא שאצל המן מפורש בקרא שהיו משתחווים, ואפשר שאף מסירים את הכובע, ורק המן נשאר עם כובעו. ולכך לובשים זאת להורות שכובע זה נכנס לקדושה. בבחינת עוטר ישראל בתפארה, שהרי כובע הוא אימתא דשמיא, היפך לא ירא אלקים שנאמר בעמלק, והוא סוד אור הכתר בפורים. עיין פרי צדיק (שושן פורים, אות א').

מאכלים שנהגו לאכול בפורים

טעמי אכילת דגים בסעודת פורים

שאלה:

בסוף השיעור הנפלא של "ראש חודש - מזל אדר" הרב ביאר את מנהג אכילת דגים בסעודת פורים שזהו משום שסעודת פורים היא כנגד סעודת הליתן דלעתיד לבוא. חיפשתי בכל הספרים למצוא מקור לאכילת דגים בסעודת פורים אבל לא מצאתי מקור לזה (רק שאוכלים דגים בחודש אדר משום מזל אדר דגים). האם הרב יכול להביא קצת מראה מקומות למנהג הזה?

תשובה:

מזל אדר דגים, מאיר בפרטות ביום הפורים. עיין מועד לכל חי (סימן לא).

נודע מדברי הגר"א שיום הכיפורים הוא חציו לה', ויום הפורים חציו לכם. ומה שאי אפשר לאכול ביום הכיפורים נאכל בפורים. ועוד נודע שביום הכיפורים גופא, אוכל בתשיעי כפלים, מזון הראוי לעשירי. והן ב' בחינות בחציו לכם של יוה"כ.

וכתב הרמב"ם (פירוש המשניות, יומא, פ"א, מ"ד) וז"ל, לא יאכל ערב יוה"כ דבר מן המאכלים המרבים את הזרע, כדגים, וכו', עכ"ל. ולכך אי אפשר להשלים אכילת דגים של יוה"כ בערב יוה"כ, ונצרך להשלימו בפורים. ויעויין תוספות (כתובות ה, ע"א) להיפך. ועיין ב"ח (או"ח, סימן תרח), ובפוסקים שם. ודייקא סיפא של המגילה, תיבת "זרעו" ולכל זרעו. מרבים את הזרע ודו"ק, כדגים שפרים ורבים. וזהו לשון פורים - פרה ורבה.

ועוד. כנגד מ"ש אלהים של אלו ישן הוא (עה"פ ישנו עם). וכנגד כך נגלה עינא פיקחא, עין של דג כנודע. ומטעם כך כתבו (עיין בן איש חי, שנה ראשונה, וילך) לאכול דגים בערב יוה"כ, וה"ה לפורים.

מנהג אכילת 'המן טאהשן'

המשך שאלה:

כיצד אוכלים בפורים את העוגות שנקראים "המן טאהשן" שהם זכר להמן, ובפרט שזה נבלע בבשרינו ובתוכינו?

חשבתי שאולי הסיבה לכך היא משום מחיית עמלק, שעל ידי שאנו "אוכלים" את המן מקיימים בזה מחיית עמלק (באופן של רמז כמובן ולא לדינא). אבל עדיין צ"ע איך מכניסים את "המן" לבשרינו ולא שורפים את העוגות אלה וכדו', ולמה צריך דייקא לאכול את העוגות.

ואפשר הפשט בזה הוא משום דהמן רוצה לבלוע את ישראל כמו דג גדול שבולע דגים קטנים, וכמו שאמרו חז"ל באסתר רבה, ועל זה אנו "בולעים" את המן בפורים,

שאלות ותשובות

התורה מנין, קח לך בשמים ראש (שמות, ל, כג) לך דייקא שהוא דרגא דילך. ועיי"ש (אות קפ"ו) ידוע שמרדכי הוא סוד משה, שקול מרדכי כמשה. ולכך קיימו בימי מרדכי מה שקבלו כבר (שבת, פח, ע"א) וז"ש מנין שמרדכי הוא סוד משה והוא כלול מס' ריבוא אותיות התורה, שנאמר קח לך, דייקא שהוא ניצוצו, וכתוב בשמים רא"ש, שהוא נוטריקון ששים רבוא אותיות. ועיין מחברת הקודש (שער הפורים). ושל"ה (שמות, דרוש ואתה תצוה). ושמן ששון (עץ חיים, שער הארת המוחין, פ"ב). ותפארת שלמה (רמזי פורים) בהרחבה. ושפת אמת (פורים, תרמ"ג).

ובשם גורי האריז"ל איתא (עיין יוסף תהלות, קכד, ג) שהיה במרדכי ניצוץ של יעקב. ובכלי חמדה (כי תשא) איתא, מרדכי והמן היו גלגול אדה"ר ונחש. וביערות דבש (ח"א, ד"ג) בשם המקובלים, מרדכי גלגול משה, והמן איש מצרי שנהרג ממנו.

ועיין עוד שם משמואל (תצוה, תרעג-ד-ו). וישמח יש-ראל (שקלים). ואמרי אמת (לפורים). ותפארת שמואל (לפורים). ואמרי מנחם (תצוה, וזכור). ועיי"ש (צו) משה ומרדכי יחד עם הכולל, בגימט' כתר.

ועיין עוד זרע קודש (תצוה). ואמרי נעם (לפורים). ואוצר החיים (וילך). וליקוטי הלכות (או"ח, תפילין, ה"ו, שבת, ה"ג. יו"ד, קרחה וכתבת קעקע, ה"ג. מילה, ה"ד. חו"מ, העושה שליח לגבות את חובו, ה"ג. מתנה ומתנת שכיב מרע, ה"ג). ואהבת שלום (לפורים). ודברי אמת (זכור). ודברי חיים (זכור). וישמח משה (כי תשא). ושכל טוב (ח"א). ויערות דבש (ח"ב, די"ג, ודי"ז). וכלי יקר (שמות, יז, יב). ותורת משה (ויקרא, ו, ב). ודרוש לז' אדר. וכתב סופר (אסתר, פ"י, פ"ג). ופרדס יוסף (שמות, ב, יט).

ועיין חומת אנך (שמואל, א, טו, ב) אמחה (את זכר עמלק) ר"ת אותן שעשו מלחמה עם עמלק, אהרן - משה - חור, ה' רומז לשכינה. ואח"כ, אסתר - מרדכי - חרבונה, ה' רומז לשכינה. והרי מ' משמש למשה ולמרדכי.

ע"י האכילת המן טאהשן, זכר לכך שהמן רוצה לבלוע אותנו.

אבל צ"ע למה ההמן-טאהשן הוא מאכל שאנו ממלאים אותו בדבר "מתוק", פירות וסוכר וכדו', לכאורה היה צריך להיות שמאכלים אלו יהיו בטעם מר, כיון שהמן היה ממרר את חיינו. ואפשר משום שבפורים אנו באים להכרה שאפילו הרע הוא טוב, גם הרע הוא "מתוק", וזה מה שאנו רוצים לתפוס בפורים, שגם המן (וכל רע) הוא "מתוק", מצד התפיסה לעתיד לבוא.

האם נכונים דברים אלו?

תשובה:

אמת. ואמרו (חולין, קלט, ע"ב) המן מן התורה מנין, המן העץ אשר אמרתי לך לבלתי אכל ממנו אכלת. והיינו ששורשו "אכילה" דקלקול. ולכך בתיקון יש אכילה כנגדו. ואכילת "המן טאהשן" הוא מעין אכילת "המן" במדבר שירד בזכות משה. וזה נעשה ע"י מרדכי שהוא בחינת משה, כמו שיבואר להלן אי"ה בהרחבה.

ויתר על כן, נודע מהאריז"ל שאלמלא המתין אדה"ר לשבת היה מותר לאכול מעץ הדעת. והארת פורים, מאירה בחינה זו של אכילה מעץ הדעת שאחר המתנה לשבת. ולכך תחלה יש תענית אסתר, המתנה של אכילה, ואח"כ אכילה מעץ הדעת דתיקון. והוא בבחינת מ"ש (בחינת עולם, יג, מה) תכלית הידיעה שנדע שלא נדעך.

ולכך איכא אכילה מעץ הדעת, ידיעה, אולם הגעה לתכלית, שלא נדעך, עד דלא ידע. ולכך ביום זה אין העיקר אכילת סעודה, אלא "משתה", ואף הסעודה נקראת משתה היין, שתכליתו לבסומי עד דלא ידע. ושם עמלק, גימט' מר, נהפך למתוק. כי ההבדל בין מר למתוק גימט' משה עם הכולל. כי אות רי"ש אינה משתנה, וכל השינוי בין ר-תוק, וכאשר תוריד מן תוק, ר' עולה שו, ועם מ"ם עולה משה. ואמרו (אסתר"ר, ו, ב) מלמד שהיה מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו. ועיין ב"ר (ל, ח) ואסתר"ר (ו, ב, ז, יג).

ועיין מהר"ל (אור חדש, פ"ט, פ"א) ולכך היה מרדכי דומה למשה שיש לו מעלה אלקית מיוחדת על כל. ועיין שם משמואל (פורים, תרע"ד). ומשה בחינת דעת, ותכליתו שלא נדע, ולכך לא ידע איש מקום קבורתו. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתר, פ"י). ופע"ח (שער ר"ח חנוכה ופורים, פ"ו). ועיין זוה"ק (בראשית, קסט, ע"א) רמז לשלש גאולות, ע"י משה, מרדכי, משיח. והיינו משה - דעת. מרדכי, "מרדכי ידע", מעתיק מן הדעת לתכלית. משיח - לא נדע, משיח לפי תומו. ועיין עמק המלך (שער יג, פרק מה). ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן מד) מרדכי כי הוא דרגא של משה, כמ"ש (חולין, קלט, ע"ב) מרדכי מן

מחצית השקל

במחצית השקל, הקב"ה הראה למשה מטבע של אש. זה היה אש מעילא. ברור שכל אש מלעילא בא מתחת כסא הכבוד. ושם מלחמת עמלק. 'אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק'. השם (שמו ית') הוא למעלה מן הכסא, והכסא הוא השתלשלות של שמו ית'. המלחמה חלה בכסא הכבוד, נגד עמלק.

מצד כך, גילוי המחצית השקל היה בחינת מלחמה כנגד עמלק. עומק הדבר, אומרים רבותינו, בכל מלחמה אין מהלך של חצי במלחמה הראשונה שהיה בעולם, היו ארבעה מלכים כנגד חמשה מלכים. שם נשבה לוט בסדום. זה לא היה מלחמה שקולה של חצי וחצי. בלשון רבותינו יש ארבע אותיות הוי"ה ויש את הקוצו של י'. היש ה' בקרבנו אם אין. זה מלחמת עמלק. זה מלחמת ארבעה מלכים כנגד חמשה, ארבע אותיות הוי"ה כנגד קוצו של י'.

בכל מלחמה אין מלחמה שקולה, בעומק, כי שורש כל המלחמות שבעולם הוא מלחמה בין טוב ורע. במלחמה שמתגלה מכח הטוב, שם שורש המלחמה בא מלהבה, מאש הפנימית, לעומת זאת המלחמה שמתגלה מכח הרע בא מבחינת ניצוץ. עמלק מצייר מציאות שכביכול יש חצי וחצי, אין השם השלם, חצי גלוי וחצי נעלם. יש טוב לעומת רע. הקב"ה אמר על הבריאה והנה טוב מאד, ואיזה דבר מתנגד על הטוב מאד? דבר שאינו חלק ממעשה בראשית. זה שורש עמלק.

מחצית השקל בא מתחת כסא הכבוד, בצורה של אש. כי במלחמה כנגד עמלק, 'הקדימו שקליהם לשקליהם של המן', שורש המלחמה בעמלק בא מהאש העליונה. משה אינו יכול לעמוד בדבר שקול, הוא אמר "כחצות". אי אפשר לכוון חצי וחצי, של דברים שקולים אהדדי. המחצית השקל מגלה ששורש המלחמה כבר הוכרע בשורשה, אין חצי וחצי, אין כאן שני צדדים שקולים. (דע את מידותיך יסוד האש 0100 כח הניצוץ שבאש)

עגל

סדר העבודה מתא לעילא, ראשית, העבודה היא לסלק את החרון-אף בבחינת פיוס וריצוי, ויתר על כן לגלות את ה'ארך אפים' שהיא מי"ג מידות של רחמים - ודייקא י"ג מידות של רחמים בבחינת יום י"ג אדר שהוא זמן קהילה לכל, ובמדרגה היותר גבוהה מזה שלמעלה מהי"ג מידות של רחמים, זוהי מדרגת ה'גזירה היא מלפני' שזה הפור שבמעמקי ימי הפורים.

יש אופן של 'תבוא האם ותקנח צואת בנה' לכפר על חטא העגל, ויש אופן נוסף של כפרה ע"י ה'הדר קבלוה בימי אחשורוש' שבימי הפורים שנדבקים בחוקה חקקתי, 'בגזירה היא מלפני' מעין פרה אדומה. אלו הם שני האופנים לתיקון של חטא העגל... עד שנוגעים בעומק מציאות ימי הפורים שזהו מדרגת הפור - מדרגת הגורל שהוא מקום שאין

בו טעם ודעת, זהו 'תכלית הידיעה שנדע שלא נדע' שזה מעמקי ימי הפורים ושמה האדם דבק כביכול ב'אין-סוף' שלמעלה מכל השגת נברא - 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל'. (אאלפך חכמה, עבודת השם, אפרוח)

זה האיש משה וכו' לא ידענו מה היה לו

שורש הרע של העגל בדעת הערב רב - דעת שאינו מחוברת ללמעלה מדעת

ערב רב, בגימ' דעת, כמ"ש בספרי האריז"ל. והוא בחינת עץ הדעת. וז"ש האריז"ל שהיו משורש נשמתו של משה, כי משה בחינת דעת דקדושה, כנודע, והם דעת דקליפה. והחילוק בין דעת דקדושה לדעת דקליפה, דדעת דקדושה מחובר ל"לא ידע". כלומר, יחד עם הידע, יש "לא ידע", ואין ידע עצמי כלל. אולם דעת דקליפה, הוא דעת עצמית, ללא שמצורף לזה "לא ידע". ועי"ז נעשה חטא העגל, שכאשר הגיעו למהלך של, "זה האיש משה וכו' לא ידענו מה היה לו", לא יכלו לסבול את המהלך של "לא ידענו". (קול דממה דקה)

שורש הטוב של העגל - בכתר

"זה האיש משה לא ידענו מה היה לו" וגו'. והבן, שבדבר זה נגלה פנימיות ביטול הדעת, ביטול בחינת משה, משפיע. ונגלה המדרגה העליונה יותר, "לא ידע", העדר השפעה. וזה גופא גרם את שבירת הלוחות ע"י משה גופא. כלומר ביטול כח השפעת משה, ודבקותו בקמץ, בכתר דכתר. אלא שמדרגה זו לא נקבעה אלא היתה גילוי לזמן קט, והבן מאוד כי עמוק הוא. ובודאי שכל זה מצד מבט של תיקון. אולם הכלים מצד מבט של שבירה, נפלו ללא ידע תחתון, למטה מן הידע. אלא שבשורש האור היה לא ידע עליון, כנ"ל. (קול דממה דקה)

שורש הטוב של העגל - בתפיסת העיגול

עגל, שורש של המילה עיגול. דהנה מצד קו היושר, יש מדרגות, עליון, תחתון וכד'. וכן יש משה רע"ה, רעיא מהימנא. אולם מצד העיגול, הכל שווה, ואין מדרגות כלל, ואין ענין של רועה ומנהיג, ובטל בחינת משה רע"ה כמנהיג. וכאשר אמרו "זה האיש משה לא ידענו מה היה לו", נעלם בחינת קו יושר, ונגלה בחינת עיגול. אלא שהיה להם לדבוק בבחינה זו מצד התיקון, שאז היו דבקים ב"סובב כל עלמין", שלמעלה מן "ממלא כל עלמין". אולם הם דבקו בבחינת עיגול מצד השבירה, ואז נעשה העגל.

והבן שיש ב' בחינות של עיגול. דהנה כתב הרמח"ל (שערי רמח"ל פחו"ב ס' כח עמ' קסו) וז"ל, "האור הזה המתנוצץ, נכנס כמו בוקע בחלל הזה מצד אחד לבד, פירוש - בדרך אחד כדמות קו אחד. ובהכנסו לפנים, מתעגל סביב כמו החלל עצמו" וכו', עכ"ל. הרי שיש ב' מיני עיגול. א. "החלל עצמו". ב. האור ש"בהכנסו לפנים מתעגל סביב". והבן, שהחלל עצמו, כלומר העלם הא"ס, שווה

ליקוטים כי תצא

ע"י סגולות.

מצד הפנימיות של הנפשות, יש להם הכח לפנות ישר לבורא ית"ש בלתי אמצעי כלל. ומצד החיצוניות של הנפש צריך אמצעים לפנות לה'. אבל אין לך נפש בישראל שאין לה את ב' הכוחות הללו ומצד כך צריך שיהיה את שניהם. - כל השאלה היא כמה הוא השיעור של כל אחד מהכוחות הללו - כמה פונים לה' באופן ישיר בלי אמצעי, וכמה פונים לה' ע"י אמצעי, כי היחס ביניהם זהו דבר שצריך איזון.

מי שפונה לה' רק באופן ישיר ואינו משתמש באמצעים כלל, הרי שהוא מכחיש את חטא העגל שנבע מהשורש שהאדם צריך אמצעי דקדושה, והוא מכחיש את האמונת חכמים של "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", והרי שהוא חי בדמיונות.

אבל מי שפונה לה' רק ע"י אמצעי, כגון בכח של סגולות, או שהוא פונה לחכם שבדור, למלאכים - ולעולם איננו פונה ישר אל הקב"ה - אצלו העיקר חסר מן הספר.

האדם צריך לגלות ולהכיר את שני הכוחות השורשיים הללו דייקא. בסדר העבודה של האדם מתתא לעילא, ככל שאדם יזדכך וילמד תורה לשמה ובמסירות וכן הוא מטהר את לבבו, הרי שהקשר הישיר לרבש"ע הולך וגדל. אבל אם האדם לא מזדכך, הרי שהכח לפנות לה' דייקא ע"י אמצעי, הולך וגדל אצלו, והוא פונה לעוד אמצעים ועוד אמצעים.

אבל יתר על כן, כשהאדם נמצא בזמן צרה, מכח שהאדם מרגיש את מעמקי הצרה, הרי שיש לו יותר את הכח לפנות ישר לרבש"ע כיון שמדוחק הצרה הוא פונה ישיר להקב"ה.

ודבר זה היה נכון בכל הדורות כולם, וכ"ש באחרית הימים שנאמר אז "בצר לך ומצאוך כל הצרות האלה ושבת עד ה' אלוקיך". אלא שיש חילוק בין הצרות של הדורות הקודמים לצרות של אחרית הימים - בצרות של הדורות הקודמים, כגון בצרה שהיתה לעם ישראל לפני קריעת ים סוף, הם היו במצב של "סגר עליהם מדבר", אבל הם פנו למשה להתפלל עליהם. - זה היה קודם שהם נכנסו ליס, שהיה רק "סגר עליהם המדבר". אמנם באחרית הימים, זה כבר דומה לאדם שטובע בים וכבר באו מים עד נפש. - במצב כזה האדם לא הולך לחכם לבקש רחמים עליו - אלא הוא צועק ישר להשם יתברך!!

באחרית הגלות שמתגלים מעמקי שער הנ' דקליפה, שמכל הצדדים יש טומאה שמלפפת וסובבת את האדם מכל צד, מלמעלה ומלמטה, מפנים ואחור ואין מקום לברוח ממנה. זה כבר כמו מי שטובע בים. באחרית הימים, זה מתגלה כבר גם ברוחניות שאין מקום לברוח מכח עומק הטומאה שנמצאת בכל הצדדים. ולכן דייקא על זמן זה נאמר "בצר לך ומצאוך". ואף שכמובן יש באחרית הימים גם צרות בגשמיות, אבל הם רק השתלשלות של מציאות הטומאה בעולם.

בכולם, שכולם מוגבלים, הרי שבחינת הא"ס נשלל מכולם בשווה. וזה בחינת עיגול, שכולם שווים בריחוקם מנקודת המרכז. והבחינה הב' של עיגול, הוא הארת אור הסובב כל עלמין שמאיר בעולם. ונקודה זו אינה שווה בכולם. אלא שנקרא עיגול ע"ש שהוא אור ששולל את הקו של היושר. כלומר, שולל את ההדרגה, ומגלה את ההשתוות של אותה מדרגה גרידא, ולכך הוא אור פרטי ולא כללי. משא"כ אור הסובב של כל העולמות שולל את ההדרגה לגמרי. הרי שהוא אור של עיגול, אולם לא מאיר לכולם בשווה. והבן שבשעת חטא העגל האיר אור הסובב כל עלמין כנ"ל, והם דבקו בחלל של העיגול, והבן.

ודע, שיש עוד בחינת עיגול, והוא שמצד הא"ס, שהרי הוא מאיר לכולם ומנהיגם במרחק שווה ממנו כביכול, והרי שיש בחינת עיגול מצדו ית"ש, וד"ל. (קול דממה דקה)

לוחות

באופני הקשר של האדם עם הקב"ה ישנן שני צורות שורשיות - יש מהלך של קשר ישר לרבש"ע, שזה המדרגה של קודם חטא העגל, שהיה לנו את הלוחות ראשונות. ויש מהלך של קשר לה' על ידי הלבשה, כגון ע"י תורה וכו' שהם בחינת לוחות שניות, שהוא תולדת החטא.

ואמנם על אף שבחטא העגל איבדנו הלוחות הראשונות, אבל מבואר בדברי הרמח"ל שבפנימיות ובהעלמה עדיין קיימת מדרגת מעמד הר סיני, והרי שבנעלמות מאירה מדרגת לוחות ראשונות. והרמח"ל מביא רא"י לזה מהא דשבועות לעולם איקרי יום הביכורים אף לאחר החורבן, אע"פ שאין הבאת ביכורים בזה"ז, והרי שעדיין קיימת מדרגת מעמד הר סיני, אלא שהיא בהעלם ולא באתגליא.

ולפי"ז, גם ביחס לתפילה מתגלה קשר ישר לרבש"ע וקשר לרבש"ע דרך אמצעי, (וכמובן אין הכוונה ח"ו לאמצעי האסור כמו עבודה זרה ח"ו, אלא באופנים של אמצעי דקדושה). - יש אופן שהאדם מדבר לה' פנים בפנים, כדבר איש אל רעהו, ויש שאופן שאדם הולך אצל חכם לבקש רחמים עליו, או מבקש ממלאכים כמטבע הלשון שתיקנו לנו - "מכניסי רחמים, הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים" וכדו'.

ובדקות, בתפילה גופא מתגלים שני האופנים - יש את מדרגת העמידה שהאדם עומד לפניו ית' שמו, שאז הוא במצב של מעין קודם החטא, ויש את שאר חלקי תפילה - ברכות השחר, פסוד"ז וברכות קר"ש, שתיקנו לנו אנשי כנה"ג שהם נתקנו בתפיסה של אחר החטא.

והרי שעבודת האדם היא להכיר את שני המקומות הללו במעמקי הנפש - את המקום בנפש שבו יש לאדם קשר ישר לרבש"ע בלי אמצעי כלל. ואת המקום בנפש שהאדם עומד לפני המלך ע"י אמצעי כגון שהאדם פונה לה' ע"י החכם שבדור, ע"י מלאכים או

ליקוטים כי תצא

תשובה לדבר - כי בשעת חטא העגל, איפה היה משה? היה בשמים, לא בארץ - אז משה לא היה שייך להדור.

ובעומק, כאשר השטן הראה להם ארונו של משה בשמים והם אמרו משה מת, ומכח כך הם רצו מלך אחר, ועומק הדבר, כי באמת משה היה נבדל מהדור אז, ומשם הגיע מציאת החטא. אבל הנקודה היא ברורה: על משה לא נגזרה גזירה, ולכן נאמר עליו "ואעשך לגוי גדול", אבל הנשים על אף שלא חטאו בפועל הם היו עדיין שייכים למדרגת הדור. העולם נידון לפי רובו, ואם הרוב המוחלט של הדור הוא כולו חייב, גם חלק שאינו כולו חייב נעשה חלק מרוב הדור שהם כולו חייב. משה לא נמצא בזמן חטא העגל למטה - אז הוא לא שייך למדרגת הדור, הוא נבדל מהדור, ולכן הקב"ה אמר לו "ואעשך אותך לגוי גדול".

מרדכי בדורו היה נבדל מכל הדור כולו: "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה", הוא הבדיל את עצמו מכל מה שהיה שייך לאותו דור. לכן מרדכי 'ידע את הגזירה ואת ביטולה', כי בעומק, הוא לא שייך להגזירה. אלו הם שתי פנים של אותו דבר, ושורשם אחד.

וכשאנחנו מבינים הדברים הללו באתגליא בימים ההם בזמן הזה, באופן של "דברי צומות וזעקתם" של תענית אסתר שקודמת לימי הפורים, חוזר ועומד אותו נקודת בחירה לכל היחידים. 'משה שפיר קאמרת' נאמר על כל דור ודור, שאפשר להאיר בחינת 'משה' בכל דור. האדם יכול להעמיד את עצמו באופן שעל אף שיש שורש הנפילה גמורה שהיא חטא העגל שורש כל הנפילות כולם לכנסת ישראל, אבל הוא מעמיד את עצמו בחוץ. מעיקרא משה היה בתוך המחנה אבל לאחר מכן נאמר "ויתקד אהלו חוץ למחנה", וכל מבקש ה' היה צריך לילך חוץ למחנה.

הכח ההצלה שהיה בחטא העגל מתגלה בפורים אצל מרדכי - והוא הכח שנמצא באחרית הימים. הכח להנצל באחרית הימים מונח בימי הפורים, שעל אף שהיה גזירה להשמיד ולהרוג, אבל ימי פורים מגלים שורש של הצלה אפילו במקום שהוא כולו חייב. ההצלה הזו לכנסת ישראל כולה הוא באופן של 'מעמיד עליהם מלך קשה כהמן, ואם עושים תשובה מיד נגאלין' (כדברי חז"ל בסנהדרין צז:). אבל היחידים לא צריכים לחכות לה' מעמיד עליהם מלך קשה כהמן' בפועל. אלא הם מעמידים עצמם כנבדלים מעיקרא מהדור.

מחד, משה מסר נפש על כלל ישראל לומר "ואם אין מחני נא מספרך", זה צד אחד של העבודה של מבקש ה', אבל הצד השני של עבודת מבקש ה' הוא - להעמיד את עצמו כמציאות נבדל מכל אותו מציאות של הדור. וכשנגזר כלייה על כל הדור, הוא לא בכלל אותו דור שהוא כולו חייב. כי הוא עומד כמציאות לעצמו. זהו המדרגה הפנימית של לפיכך נברא האדם יחידי.

נאמר למשה "ואעשך אותך לגוי גדול" - ואז הוא יסאר יחידי. "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" - הוא יחידי. מעין אברהם שלא כרע לצלמי אביו תרח, אברהם העברי, כל העולם היה מעבר אחד ואברהם אבינו בעבר השני - הוא מעמיד עצמו כיחידי.

ומצד כך זהו מעין המצב של ר' אלעזר בן דורדיא שגעה בבכי עד שאמר "אין הדבר תלוי אלא בי", כי ככל שהאדם מרגיש את מעמקי הצרה, כך יש לו את הכח לפנות ישר לבורא.

וזהו עומק הגילוי של האחרית הימים, שככל שהצרה גדולה יותר כך יש אור גדול יותר. - בחיצוניות של אחרית הימים, יש את מעמקי הצרות, אבל פנימיות הצרות של אחרית הימים הם היפוך האותיות צר"ה לצחר, לאור גדול.

מחד, יש את העבודה שהיתה בכל הדורות לפנות לה' בשני המהלכים, גם ישר איליו ית' וגם דרך האמצעים, וצריך איזון בנפש בין שני הכוחות הללו. אבל ככל שהצרה גדלה, והאדם מרגיש את הצרה של כל הטומאה שנמצאת שהיא בגדר מצור ומצוק, אז האדם לא מנסה לברוח מהצרה, אלא הוא מגיע מהמקום הזה עד פנימיות לבבו.

וזה שורש הגאולה דלעת"ל. הרי לחד מ"ד בגמ' 'אין ישראל נגאלין אלא בתשובה', ואם הם לא עושים תשובה, הקב"ה מעמיד עליהם מלך קשה כהמן והם יהיו מוכרחים ממצב כזה לעשות תשובה, ואז הם יהיו נגאלין. זה מעמקי הצרה שבאחרית הימים שתובעת מהאדם לפנות ישר איליו ית'. זוהי צורה שמעוררת את פנימיות הנפשות לפנות ישר לרשב"ע.

כמובן שמצד הקלקול של "חכמת חכמים תסרח" זה הסיבה שהאדם לא פונה לאמצעי דהיינו לחכם, אבל הפנימיות של זה היא שהאדם שומע במעמקי נפשו את דבר ה', ואז הדברי תורה שנקלטים בנפשו הם גילוי לדבר ה', ו"כמים הפנים אל הפנים" וגו' כלפי מעלה, 'כשם שאתה הווה לו, כך הוא הווה לך'.

והרי שצורת החיים אמיתית היא שהאדם בונה ב' מהלכים - פנייה ישרה לרשב"ע, לדבר ישר עם הרשב"ע כמו שהיה נוהג הח"ח - ובמקביל לכך, לבנות את כל קומת הנפש מתתא לעילא, ככל סדר המדרגות וכפי חלקו בעולמו שמצד כך יש מקום לפנות גם לאמצעי דקדושה.

אבל ככל שהאחרית הימים הולך ומתקרב, הרי שאנחנו מתקרבים לתפיסת הר סיני, לתפיסת הלוחות ראשונות, שהאדם פונה ישר אל הרשב"ע בלי אמצעי. או שהאדם מגיע לשם בבחירתו, או שהאדם מוכרח להגיע למקום הזה ע"י הצרות של אחרית הימים, אבל בין כך ובין כך, כל אדם מוכרח להגיע למקום זה של פנייה ישרה לרשב"ע. (שיחת השבוע 022 כי תשא)

אמחה אותם ואעשה אותך לגוי גדול

למה לא נגזרה גזירה על משה, הרי נגזרה גזירה על כל הדור כולו וא"כ למה הגזירה לא היה קאי על משה? מה יאמר, שהגזירה היה קאי רק על עובדי העגל ולא על אלו שלא עבדו העגל? הרי הגזירה היה חלה גם על אלו שלא עבדו העגל (ודוגמא לכך, הנשים שלא עבדו העגל היו נכללים בהגזירה)!

ליקוטים כי תצא

כאן תנאי כלל (וביותר עומק, זהו סוד כל תנאי כמ"ש בגמ' מכות, "קללת חכם אפילו על תנאי היא באה". כי החכם שדבוק באין, בסוד "והחכמה מאין תמצא", אזי בשעה שמעורר תנאי, מעורר את ב' האורות בשורשם. ולכך לעולם יש קיום לב' הצדדים. משא"כ מי שאינו חכם, הרי תנאו בעולם הנפרדים, והרי שמעורר או צד זה או צד זה, כי אי אפשר לו לעורר את שניהם בבת אחת כי נמצא בעולם הנפרדים, משא"כ מי שדבוק בשורש מעורר ב' הפכים בבת אחת, וד"ל), אלא ה"תשא חטאתם" גופא, הוא על ידי "ואם אין", שעל ידי שדבק בלא ידע, באין, יוצא מן החטא ומושך משם תשא, כנ"ל. והנה בסוף עיקבתא דמשיחא בדרא בתראה שרובו ככולו רע מאוד, אילו ידבק הצדיק את עצמו בבחינת דעת ותהא דעתו מעורבת עם הבריות, אזי בודאי ילכד ברשת עוונות בני דורו. ולכך הוא רק ברצוא ושוב כהרף אין ממש, ומיד חוזר לאין, ומבטל ומטהר עצמו מן ההשפעה שקיבל בהדבקתו בבני דורו.

ובענין זה יש סוד גדול. שהרי אורו של משיח הוא סוד האין (לעומת סוד משה יש מאין), וצריך לזה הכנה לקבל אור זה. ועל ידי המהלך המתואר לעיל בדור אחרון, אזי צדיקי הדור מדבקים עצמם באור האין תדיר, ובאור היש ממעטים עצמם מאוד מלהדבק בו, ועל ידי זה גופא ממשיכים את אורו של משיח בעולם. ובוזה תבין שמה שאמרו חז"ל, "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", זהו בבחינת "זה שמי לעולם", להעלם. כלומר, בהעלם, בימות הגלות טרם גילוי אורו של משיח "תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות" (שאלו הם דברי ב"ה, אולם לעת"ל הלכה כב"ש). אולם בשעת גילוי אורו של משיח, אור האין, הדעת איננה מעורבת עם הבריות. והוא בחינת ב"ש שמאיר האור שהלכה כמותם לעת"ל, והבן. (קול דממה דקה)

ימי הפורים מחד הוא הצלה של חיבור לכנסת ישראל, "דברי שלום ואמת", משלוח מנות איש לרעהו להרבות אהבה וידידות. אבל יש את ההצלה בימים אלו ויש את הגזירה בימים אלו. ומכח הגזירה, מהו העבודה? להיות יחידי, לא להיות שייך להדור. ימי הפורים עצמם, יום י"ד ויום ט"ו, הם "דברי שלום ואמת". אבל מי שבוחר לעצמו ליום י"ד וט"ו רק להרבות שלום ורעות בלי "דברי צומות וזעקותם" של יום י"ג, הוא מנסה להעתיק את עצמו ולדלג מיד לעבודת יום י"ד וט"ו שהם "דברי שלום ואמת", והוא לא מקדים לכך את העבודה של יום י"ג. הרי שהוא מיד נופל למקום הדור, ששם יש גזירה להשמיד ולהרוג כל היהודים. והוא נופל אל תוך דור שכולו חייב.

לכן סדר העבודה למעשה בתוך קומת נפשו של אדם, ראשית יום י"ג, ולא רק בזמן יום י"ג על אף שבודאי יש את העבודה הזאת גם בזמן יום י"ג, אבל בעומק בכח הנפש, "דברי הצומות וזעקותם" מחד לזעוק על כנסת ישראל "ואם אין מחני מספרך" - בקשת אמת מעומק הנשמה לגאולתם של ישראל. אבל מאידך, הוא מגלה הכח של נברא יחידי - שהוא אינו שייך להדור. זה עומק העבודה של יום י"ג.

אחרי שהאדם מעמיד את עצמו בשני העבודות הללו יחד, אז מגיע הידע את הגזירה וביטולה, ומגיע המקום של הביטול, ואז האדם יכול להגיע לחיבור לכנסת ישראל ממקום של אהבה ורעות.

אבל, כמו שהיה אז "ורבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל עליהם פחד היהודים", נפל פחד מרדכי עליהם - גם בדור דידן יש הרבה כאלו שהם רבים מעמי הארץ מתיהדים, אבל לא שעכשיו הם מתיהדים, אלא כל קומתם הם מעמידים את עצמם כהמתיהדים הראשונים, אבל - 'גירי אריות הם', והשורש לזה מהערב רב שעלו מארץ מצרים, כן רבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל עליהם פחד מרדכי, שזה היה רק מצד הפחד ורצון להצלה. אבל, "דברי שלום ואמת" הוא למי שהוא בכלל כל זרעו של ישראל.

סדר העבודה של ימים הללו הוא - מחד, מסירות נפש למען הצלת ישראל, ומאידך הכח להיות יחידי, לא להיות שייך להדור. וכששני חלקים הללו עומדים בתוקף נפשו של אדם, אז הוא מגיע באמת ליום י"ד וליום ט"ו מכח מדרגת נפשו, ואז הוא מתחבר לכנסת ישראל - "דברי שלום ואמת". (פורים 060 דברי צומות וזעקותם, תשעו)

ואם אין מחני נא מספרך

ועומק הדברים, שמכיון שמשה בחינת דעת ומחובר עם כל הכנס"י, לכך מעשיהם פגמו בו. והתיקון לכך לעלות לבחינת לא ידע, אין. ואזי אינו מחובר עמהם, ומעשיהם אינם פוגמים בו, ומכך יכול למשוך אור דתיקון. וכל זה נעשה על ידי חטא העגל דיקא, בחינת "זה האיש משה לא ידענו מה היה לו". לא ידענו דיקא שאור החטא בעולם העיגולים, עולם הלא ידע, אין. אלא שנפל אור זה לשבירה.

והבן שהרי במקרא (שם) כתיב, "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני", וגו'. ופרש"י "ואם אין מחני וזה מקרא קצר", וכו'. כלומר זה בחינת תנאי. אולם בעומק "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", ואין

האם יש לבריאה מטרה ותכלית?

על התורה

"תכלית הכוונה של צריאת העולמות", זו ההנחה הראשונה זה פותח הרצ את ספר ע"ח - יש תכלית לבריאה ולרץ לחקור ולחפש ולדעת מהי התכלית.

נתבונן, היכן השורש לחפש את תכלית הבריאה?

כל תכלית היא צמוד הגבול - תכלית הדבר - סוף הדבר. ולפי זה, צעומק, כל חיפוש התכלית הוא רק צמח מליאות הגבול, שכיון שיש גבול יש תכלית ומחפשים אחריה. אולם למעלה מכך מלך המדרגה שלמעלה מהגבול לא מחפשים כלל. אחר תכלית, וצעומק גם אין הכרח שיש תכלית, כי אם אין גבול אין תכלית. וזה דקדק הרב ואמר: 'תכלית הכוונה של צריאת העולמות', כי כל התכלית היא רק צמח תפיסת הבריאה ולא למעלה מכך*.

* עיין במורה נבוכים חלק ג פרק י"ג, שכתב שהתכלית היא רק מצד הנברא, אולם מצד הבורא שהוא קדמון אין תכלית כלל, כי רק הפועל פועל לתכלית. ועיין בעבודת הקודש תחילת חלק ג (חלק התכלית), שדן בדברי הרמב"ם. ועיין עוד בדבריו חלק א פרק יב. ואור בלתי בעל תכלית מאיר עוד בנבראים, ויש בכך כמה הבחנות. עיין בספר המפואר דרוש על פרשת בהעלותך, ועמק המלך שער ו' פרק כו, וספר נובלות חכמה עלה ועלה לו, ושפע טל שער א פרק ב חלק טל. ועיין עוד רמח"ל מאמר החכמה בתחילתו ד"ה בקדושת השם מוסיפים

על העבודה

המהלך הנפוץ בקרב עובדי ה' בעבודת ה', זהו עבודה בדרך של העמדת מטרות, בין אם זו מטרה של ידיעת התורה, או מטרה של דבקות בה', או תפילות כוונה, או עשיית רצון ה', ועוד ועוד. אמנם אליבא דאמת צריך לדעת, שתפיסה זו להעמיד מטרות, שורשה מכוח תפיסת גבול הנבראים, שכיון שיש גבול ותכלית צריך להיות מטרה ותכלית לחיים. אכן בעומק יותר, יש תפיסה גבוהה יותר שהיא למעלה מהגבול, ומצד כך לא מחפשים להגיע לתכלית מסוימת.

כמובן ברור ופשוט שדרך זו של העמדת מטרות היא חובה בעבודת ה', אולם בעומק זה תחילת העבודה אבל לא אחריתה, אבל למעלה מכך ישנה מדרגה גבוהה יותר שלא מחפשים תכלית. ומדרגה זו שייכת כאשר האדם דבק באין סוף שחווין לגבולות הנברא ומצד כך הוא לא מחפש תכלית לכל הבריאה, אלא הוא עושה את רצון ה' ללא חיפוש תכלית. ולעולם יש לשלב את העבודה עם התכלית אף כאשר דבר באחרית שהיא דבקות למעלה מן התכלית ויש לשלבם ברצוא ושוב.

ואכן נקודה זו האם עובדים לתכלית מסוימת או ללא תכלית, מצאנו אותה בצורה דקה בדרכים השונות בהם דרכו רבותינו, כאשר חלקם עמלו רבות בתיקון הבריאה והבאת הגאולה ותיקון הנפשות וכדו', אולם יש מי שלא התעסקו בזה כמעט כלל, אלא עבדו בפשיטות ותמימות. ויסוד החילוק הוא כמה עובדים עבור

תכלית ולכן מחפשים כל הזמן להגיע לתכלית, וכמה עובדים מתוך דבקות פשוטה באין סוף ללא תכלית. נקודה זו שייכת גם בחלק של ההשגות שהאדם משיג. והכלל הוא; כל השגה שהיא בתוך תפיסת הנבראים השגתה היא על ידי עבודה שמביאה לאותה השגה, והיינו שמעמידים מטרה להשיג השגה ועובדים עליה עד שמגיעים לתכלית ואזי משיגים את ההשגה. אולם מצד התפיסה העליונה שלמעלה מהגבול שאין תכלית ואין העמדת מטרות, אזי גם ההשגות הם לא חלק מהעבודה והם אינם באים באופן ישיר לעבודה, אלא זוכים להם בדרך של גמול ומתנה ולא ביחס לעבודה, וכדברי הרמח"ל⁵, 'הקדושה תחילתה עבודה וסופה גמול'. וזו גם הסיבה שיש מרבתינו שניסו להגיע להשגות מסוימות וכדוגמת גילוי אליהו וכיוצא בזה, ויש שלא חיפשו אחר השגות אלא עבדו בתמימות ובפשיטות.⁶

א עיין שם משמואל פרשת מקץ חנוכה ליל ח, וז"ל: ובוה נראה עיקר מעלת ישראל שהם חלק ה' ואין השכל וטעם המצוות מטיל תנאי בעשי' אלא העשיה היא מחמת עול מלכות שמים שכך נצטוינו, וכמשל עבד שרבו מצוהו לעבוד שום עבודה שאחת היא עשיית עבודתו בין אם מבין טעם העבודה ותועלתה או לא, ואף הבנת הטעם שנצטוינו לחפש אחר טעם המצוות זה נמי מחמת שכך נצטוינו אף שזה מתוק לחיך וערב לנפש אין אנו עושים כך מחמת חשק נפשותינו אלא מתמת הציווי. עכ"ל. וכיון שלא מחפשים טעם הרי שאין תכלית.

ב עיין בנפש החיים (שער ג פרק ה) שכתב שדבקות מדרגה זו שייכת רק בפסוק ראשון של ק"ש.

ג נחמד ברור: כאן בע"ח הסוגיא היא תכלית כל הבריאה, ומצד כך הנידון הוא האם עובדים באופן כללי עבור תכלית או לא. אולם, נידון זה שייך גם בפרטות כמה מחפשים להעמיד מטרות ותכליות וכמה עושים בתמימות ובפשיטות. וכמובן שיתכן שהאדם באופן כללי מכוון לעשות רצונו ויתברך ולא מחפש תכלית, אולם בצורה פרטית בעבודתו הוא כן מעמיד מטרות ומחפש תכלית, כי מצד הפרט כן מתגלה אצלו תכלית, דהיינו מצד קומת הנבראים, אולם מצד כללות המציאות אין תכלית. והמדרגה למעלה מכך זה מה שהאדם מדבק כל נקודת עבודה פרטית למציאות הכללית וכיון שבכלליות אין תכלית גם בפרטות הוא לא חותר לתכלית אלא עובד בפשיטות, וכמו שיבאר מיד להלן האם ראוי לרדוף אחר מדרגות והשגות.

ד וכאן יש שני מדרגות, מצד הכתר האדם עושה את רצונו ה' ללא תכלית אלא רק בכדי לעשות רצונו, כלומר אפילו עשה זו לא תביא לאיזה שינוי מדרגה. אולם למעלה מכך מצד מדרגת עתיק שבכתר אפילו לא עושים את רצונו כדי לקיים רצונו אלא עושים כי הוא אמר.

ה כן ידוע על הארז"ל שכמה פעמים פעל להבאת הגאולה. וכן ידוע על בעל-התניא ועל החוזה ועוד מרבתינו שפעלו רבות להבאת הגאולה. וכן על הבעש"ט והאור החיים הקדוש שניסו להביא את הגאולה. וכן מצאנו בדרכו של ר' נחמן מברסלב שבא לעלות נפשות נפולות.

ו ובעיקר מצוי דבר זה באלו שהתעסקו בעיקר בהוויות דאביי ורבא ובלמוד הפוסקים.

ז בשורש - זה החילוק בין משיח בן יוסף למשיח בן דוד, כאשר משיח בן יוסף (ששורשו בחכמה, בתכלית) שקודם למשיח בן דוד, דוחק את הקץ בבחינת 'בני אפרים'. ומצד משיח בן דוד (ששורשו בכתי, באין תכלית, ונקרא כתר מלשון המתנה 'כתר לי ועיר') ממתנינים לקץ ולא מחפשים לקרבו. ושורש כל ניסיון לקרב את הגאולה, הוא במשיח בן יוסף.

ח מסילת ישרים פרק כ"ו.

ט וכך כתב באור המאיר פרשת שמות תחילת פרק ב וז"ל: כי הנה עינינו רואות אשר יש לך אדם שעושה סגופים ומקואות ומרבה בתורה ותפלה, ועיקר כוונתו ומגמתו

האם יש לבריאה מטרה ותכלית?

על העבודה

נקודה נוספת בעבודה: ההסתכלות הפשוטה היא שכל העבודה היא גילוי כבוד ה', דבקות בקב"ה וכו' וכו'. ולפי הסתכלות זו, כאשר האדם החטיא את המטרה ולא הצליח לעלות ולהתעלות, חסר בכל תכלית הבריאה, ואז האדם מנחם את עצמו שמסובב הסיבות גרם שלא יצליח לקיים המצווה ולהגיע למטרה וגם זו לטובה, וכנראה זו דרך התיקון וכו'.

אמנם מצד התפיסה העליונה שאין תכלית לבריאה, כאשר האדם ניסה לקיים מצווה והוא לא הצליח, הוא לא מחפש איך זה יביא לתכלית בסוף וכו', אלא הוא חי בדבקות הפשוטה באין סוף, וברצון הפשוט של הבורא שכך רצונו, והוא לא מחפש כלל אם אכן הקב"ה סובב את הדבר באופן שיביא לתכלית של הבריאה אם לאו. ובאופן דק יותר, נקודה זו שייכת גם כאשר עובדי ה' נופלים וחוטאים בדרך מקרה, שלאחר שהם שבו בתשובה שלמה, ובהדגשה - רק אחרי ששבים בתשובה שלמה. שייך לומר שהדבר הסתובב כך עבור תכלית מסוימת וכדוגמת יהודה ותמר". אכן במדרגה שלמעלה מכך לא מחפשים גם לומר את זה, אלא חיים בדבקות הפשוטה בו יתברך.

הבחנה זו לראות את כל סיבוב הבריאה ותכליתה, היא המבוארת להלן בדברי הרב, ששם הויה מורה על כך שהבורא הוא היה הוה ויהיה, והיינו, קודם שנברא העולם, בריאת העולם, ותכלית הבריאה. אולם בעומק, למעלה מכך יש הויה עצמית שהיא נקודת ההווה, דהיינו שהכל הווה, וזה מצד האין סוף שאין אצלו היה הוה ויהיה, וזה הנקרא בלשון רבותינו² שאין לאדם אלא אותו הרגע ואתה השעה בה הוא עומד וכו', והיינו שלא מתייחסים כלל אלא להווה (ובצד העליון ההגדרה שהוה כולל את העבר והעתיד, ובצד התחתון יותר מתעסקים רק בהווה ולא בעבר ובעתיד), וזה מצד התפיסה שלמעלה מהתכלית. [וכמובן שמדרגות אלו הם מדרגות של מצידו, ומצידו מצידו, כלומר, מדרגת העולמות מצידו, אבל מצידו ממש באופן הגמור לא שייך כלל דיבור ואין כלל השגה]

להשיג רוח הקדוש או גילוי אליהו וכדומה, וכאשר שמעתי בימי הבעש"ט זללה"ה היה אחד כזה שעשה סגופים והלך למקוה שישגי רוח הקודש, ואמר הבעש"ט זללה"ה בזה הלשון אשר בעולם התמורות משחקים עליו, והאמת כן הוא כי מה לאדם לרדוף אחר זאת ולבו חסור העיקר דביקות אל, שזהו תכלית העבודה לדבק במדותיו יתברך באמת ובתמים, ואחרי הדביקות השלימה יכול להיות שישגי כל משאלות לבו, כי ממילא נולד מזה השגת רוח הקודש וכדומה ממעלות המובחרות והמעולות, אמנם לא לזה ישים את לבו ורוחו ונפשו בהעבודה... ועיין באמרי פנחס - שער ו - דרכי עבודת השי"ת אות ג, וז"ל: בשם הרב שהקפיד מאד שלא יטריח אדם עצמו לכוונה שישגי השגות עליונות, רק יעבוד בתמימות, ואם יהיה הגון להשגה ממילא יבוא לו. ובישמח ישראל פרשת לך לך וז"ל: לא נכון בעת הזאת לבקש ולחפוץ להשיג השגות, רק עצתו אמונה, להאמין באמונה פשוטה ושלימה, ומי לנו גדול מהבעש"ט הק' שקודם פטירתו אמר "אני מסלק ומניח כל השגות שהשגתי ובער אנכי ולא אדע רק מאמין אני" ועיין עוד במאור ושמע פרשת לך-לך על הפסוק 'ויעבור אברהם בארץ'. ובכללות יש בזה שתי מדרגות. יש אופן שמחפש לעדות תכלית רצונו של השי"ת, ויש אופן שדבק באין סוף ואין תכלית ולכן לא מחפש תכלית כלל אלא דבק באמונה ובתמימות.

• עיין נועם אלימלך פרשת משפטים על הפסוק 'וכי ינצו אנשים', ותחילת פרשת קרח. ובתולדות יעקב יוסף פרשת קרח אות ח.

¹ ועיין עוד ע"ז ד: "לא עשו ישראל את העגל אלא כדי להורות תשובה".

² ליקוטי הלכות חו"מ הלכה ה אות ע, וכן הוא בשם הגר"א.

שורש הארת פורים בהארת הברה שקדם לבריאה [ועבודתנו למעשה]

נעשה "ורבים מעמי הארץ מתיידיים".
נתבאר א"כ שיש ז' הסתרות לאור, העננים, הפיזור, התערובת, והנרתיק, ולפי"ז בהארה של פורים מלבד מה שהוסרו ההסתרות של העננים והפיזור, כידוע מדברי רבותנו שהאור של פורים הוא האור שלעת"ל שעתיד הקב"ה להוציא חמה מנרתיקה, א"כ הוסר גם הנרתיק, שזה המגילת אסתר שכידוע היא מלשון גילוי ההסתר. [וזה יתר על האור של חנוכה שהוא במדרגת נר מצוה, נר-תיק, בפורים זה יוצא מן הנרתיק] שזה הגילוי של הפְּרָה פְּחָמָה, שארז"ל שרשעים נידונים בה, זה השורש למה שהִקְרָגוּ הַיְהוּדִים וְאָבְדוּ, וְהָרַג בְּשִׁנְאֵיהֶם שזה מכח הארת החמה בבחינת וְלִהְיוֹת הַיְהוּדִים עֲתִידִים לַיּוֹם הַזֶּה, שזה הארת העתיד בהוה, ואז הָעִיר שׁוֹשָׁן צִהְלָה וְשִׁמְחָה, צהלת הפנים בבחינת חֲכָמָת אָדָם ית' ע"כ שלימות ההארה היא למעלה ממדרגת הברה, אלא במדרגת הרז, וכשארז"ל חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע, בבחינת נכנס יין יצא סוד (עירובין ס"ה ע"א) א"כ מתגלה הרז, שהוא האור של יום ראשון שגנזו הקב"ה לצדיקים לעת"ל וע"י המגילה הוא יוצא ומתגלה, וארז"ל שהאור של יום ראשון אינו בריאה חדשה אלא הוא אור שהיה כבר והמשיכו הקב"ה לתוך העולם, כלומר שהאור של יום ראשון אינו במדרגת ברא, אלא במדרגת ברה, אך לא ברה כחמה שזה האור של יום רביעי, אלא מלשון של בה אור.
איתא בחז"ל שכל מקום שנאמר במגילה המלך סתם, זה מלכו של עולם, ויש שיטה נוספת שגם כשנאמר המלך אחשורוש, זה קאי על מלכו של עולם, ומצד כך אחשורוש נקרא כך מלשון אחור וראש בסוד אָנִי רֵאשׁוֹן וְאָנִי אַחֲרוֹן וּמְבַלְעֵדֵי אֵין אֱלֹקִים (ישעי' מד ו'), כלומר שכל המגילה היא גילוי המלכות של מלכו של עולם, אך לא מצד המלכות שהיא מכח הנבראים, אלא המלכות שקדמה לעולם,

דברים המעלימים את אור החמה, דברים המסתירים כדוגמת עננים, והנרתיק של החמה, וההסתר היותר עמוק זה עצם כך שהאור מתפזר ואינו מאיר באופן מאוחד, כדוגמת נץ החמה שהאור מאיר רק באופן של ניצוצות, ובהקבלה לחכמה, החכמה היא כ-חמה, חֲכָמָת אָדָם תָּאִיר פְּנֵיו (קהלת ח' א'), אָמַר לְחֲכָמָה אַחֲתֵי אֶת (משלי ז' ד') אם ברור לך הדבר כאחתך שהיא אסורה עליך אמור, כלומר חלק ממציאות הארת החמה זה הארה ברורה, וההפך מברור זה תערובת, אך מלבד החיסרון שזה מעורב זה נעשה גם מפוזר, והפיזור גורם שהאור לא יאיר בשלימותו, דוגמת ברורה לכך, וְשָׁנוּ עִם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹת מְלֹכוֹתָ (אסתר ג' ח') כלומר דמלבד מה שהוא מפוזר בכל המדינות, מחמת שיש שם עמים והם מתערבים בהם אז הם נעשים נפרדים. וכך באור הפיזור גורם שהוא מאיר באופן של חלקים ולכן ההארה אינה בשלימותה, ולפי"ז בהצלה שהיתה, לַיְהוּדִים הִיְתָה אוֹרָה (שם ח' טז') חזרו ונתקנו ב' ההארות, שזה הפרזים והמוקפים, ההארה של הפרזים זה שהאור מאיר אך עדיין באופן מפוזר, ולמעלה מכך במוקפים חומה [מלשון חֲמָה] ההארה היא בתוקף של חמה, שזה האור השלם, ובלשון פשוטה, אסתר מלשון איסתהרא - לבנה, ובליל ט"ו היא מאירה יותר מליל י"ד, כיון שבט"ו סיהרא באשלמותא, אך יתר ע"כ האור של הלבנה מגיע מהחמה, בבחינת אָמַר לְחֲכָמָה אַחֲתֵי אֶת, שאחות מלשון איחוי הפך הַנִּיקְרָע מְדַכֵּי אֶת בְּגֵדָיו וַיִּלְבַּשׁ שֵׁק וְאָפַר (שם ד' א'), מתגלה בהצלה ההארה של החמה, הַאֲחֲתֵי אֶת, ודיקא על ידי מרדכי ואסתר שהיא אֶסְתֵר בַּת דָּדוֹ (שם ב' ז'), שהיא מאוחה ומחוברת איתו, וזה השורש לַיְהוּדִים הִיְתָה אוֹרָה - אורה זו תורה, זה מהאָמַר לְחֲכָמָה אַחֲתֵי אֶת של מרדכי ואסתר, זה עומק מדרגת הפְּרָה פְּחָמָה.
ויתר על כן כח ההעלמה של תערובת, היפך מעורב בין העמים,

שורש המילה ברה זה פְּרָה פְּחָמָה (שה"ש ו' י'), שזה מלשון בהירות, וכמו החמה שכאשר אין דבר המסתירה כגון עננים, והיא בתוקפה [שזה בחצות היום] זהו פְּרָה פְּחָמָה. פְּרָה בגימטריא רז, שזה שורש האור, וזה האור של יום ראשון שגנזו [רז] הקב"ה לצדיקים לעת"ל, שאדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. וכן בגימטריא אור, שזה התפשטות האור וזה האור של יום רביעי שהתחלק לחמה ולבנה, ועליו נאמר פְּרָה פְּחָמָה.
איסתכל באוריתא וברא עלמא, האיסתכל היה באור אוריתא, אך הברא שנעשה מכח האור הוא העלמא - ההעלם, כלומר שקודם היה אור, ולאחמ"כ נעשה ברא - בר א', שנעשה בריאה והאור נשאר בחוץ, וככל שהאור יתפשט לעלמא כך הבריאה תעשה פְּרָה פְּחָמָה, וזה כל עבודתנו להמשיך את האור של האוריתא לתוך הברא עלמא, ואז במקום שיהיה ברא שזה בר א' יהיה פְּרָה פְּחָמָה, וזה תכלית הבריאה, וכשארז"ל עתיד הקב"ה להוציא חמה מנרתיקה, [שהנרתיק הוא שורש הכיסוי של החמה שהוא העלמא המעלים את האור שזה מה שגנזו הקב"ה, וכן מה שהאור נעשה למאורות ביום רביעי], צדיקים מתרפאים בה - שזה מי שלא האיר את האור הזה בתוקף הוא עדיין יצטרך ריפוי, ומתעדנים בה - זה אלו שעבדו לגלות את האור הזה בתוקף בתוך האי עלמא הם יתענגו על הגילוי השלם שלו, ורשעים נדונים בה, שנעשה מאור 'אור' בלשון ארמית ששורף. וא"כ עבודתנו היא להאיר כמה שיותר את אור החמה בעולם וע"י להאיר את הוצאת החמה מנרתיקה.
המילה שלפני ברה זה אדק [שענינו אחדות של שני דברים נפרדים], והמילה שאחריה זה גוש [שענינו אחדות גמורה בין דברים נפרדים והפיכתם לגוש אחד], שניהם בחינות של צירוף וחיבור, כלומר שזה שלימות הארת הברה הצירוף השלם, והביאור בזה דהנה יש ד'

בעצם או רק כלפי האדם שזה מפוזר לו
כי זה רק מקיף לו, דהרי לכאורה המקיף
הוא אור יותר ברור?

תשובה: בדרך כלל מקיף זה הגדרה
למה שנמצא סביב האדם, ולכן הוא אינו
משיגו בשלימותו, והפך הפנימי שמושג
המקיף אינו מושג ולכן הוא מתפזר
יותר. ויש הבחנה של מקיף דמקיף, שאף
שהמקיף לא מושג לו הוא לא מתפזר כי
הוא רואה אותו רק בכלליות ולא את
הפרטים. ומלבד כך זה תלוי היכן האדם
חי, אם הוא חי בפנימי והמקיף מאיר
לתוכו, אז שייך פיזור, אך מי שהוא חי
במקיפים שם הכל ברור לו ללא שום
פיזור.

המשך שאלה: מה הכוונה חי במקיפים,
הרי עד כמה שהוא השיג את האור זה
נעשה כבר פנימי?

תשובה: יש יושר ויש עיגולים,
מצד היושר עבודתנו להפוך מקיפים
לפנימים. אך העבודה מצד העיגולים
היא עבודה של ביטול, ששם העבודה
היא להפוך כל פנימי למקיף, להפוך
מנדע לשלא נדע, שזה נקרא מהודו ועד
כוש, סוד ההודאה, דכשהוא מודה הוא
בטל, שזה כל עבודת המקיפין להתבטל
למה שלמעלה מהשגתו, ומי ששורש
נשמתו היא תפיסת הביטול הזו הוא
נקרא חי במקיפין.

[עבור המערכת נושאי השיעור: ברה
ברא חמה לבנה בהירות ענן רז סוד גנו
אור בר נרתיק פיזור אדק גוש אחות
אוחי חכמה נץ תערובת פרוזים מוקפים
פורים גלוי הסתר צהלה מלך מלכות
אחשורוש אחר ראש שם גלגול היפוך]

יש לשים לב שתמצית זו הינה טעימה
בלבד מן השיעור ופחותה באין ערוך
משמיעת השיעור עצמו.

שו"ת לאחר השיעור

ענין הויה שקדמה לבריאה

שאלה: מה שנתבאר שבמגילה לא נזכר
שם הויה מחמת שזה מלכות שקדמה
לעולם, האם האור שקדם לבריאה אינו
אור של הויה?

תשובה: לאור שקדם לבריאה יש
שתי יחסיות, יש את מה שהוא קדם
ביחס לבריאה, ויש את מה שהוא קדם
לבריאה אך לא ביחס לבריאה, ואין
לנו מילים להגדיר אותו, אז מגדירים
אותו שקדם לבריאה. אז מצד מה שהוא
ביחס לבריאה, הוא באמת האור שקדם
לבריאה והוא שורש להויה. אך מצד מה
שהוא קדם בעצם אז הוא אינו שורש
לבריאה כלל, ולא שייך בו שם הויה.

ענין גלגול האותיות שאין בהם השכלה

שאלה: מה הענין של גלגול אותיות
שאין בהם משמעות?

תשובה: גלגול צירוף שאינו מובן
הוא בוקע את כל ההעלמים גם בדבר
שאינו מושכל ולא מובן, וזה תכלית
הידיעה שנדע שלא נדע, ומקביל לכך
חייב איניש לבסומי בפוריא, ובפרטות
לעניננו למעשה זה לצרף צירופים
שאין להם הבנה, זה נקרא חייב איניש
לבסומי, וזה ליהודים היתה אורה - זו
תורה, לעסוק בתורה הזו וזה ה"ונהפוך
הוא" הפנימי בשורש האוריתא עצמה.

ענין מקיף ופנימי בפורים ובכללות

שאלה: נתבאר שבפורים האיר האור
באופן מאוחד היפך הפיזור, ומאידך
נתבאר שמאיר אור הלא ידע שהוא אור
מקיף, ואור מקיף הוא מפוזר (כמש"נ
בשיעור ע"ח), האם הכוונה שהפיזור
באור מקיף הוא רק מצד הכלי אך
כשלעצמו הוא מאוחד?

תשובה: ודאי שבפורים מאיר גם האור
פנימי ולא רק האור מקיף, וכדוגמת
פרזים ומוקפין, וזה נכון שהמוקפין
חומה יש להם כלי בפועל ולכן האור
מאוחד, משא"כ הפרזים שם האור מקיף
ללא חומה ולכן הוא מפוזר.
המשך שאלה: האם האור מקיף מפוזר

וכמ"ש אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר
נברא, שמצד כך בעל כרחכם אני מלכם, וזה
מתגלה בפורים כשארז"ל [לחד מ"ד] מעמיד
עליהם מלך קשה כהמן ומיד הם נגאלים
(סנהדרין צ"ז ע"ב), ונהשורש למלכות לאחר
הבריאה הוא משארז"ל כל מעשה בראשית
נבראו לדעת נבראו לצביונן נבראו (ר"ה
י"א ע"א) וא"כ כל דבר בראשית בריאתו
קיבל עליו מלכות שמים, אך במגילת אסתר
מתגלה האני ראשון ואני אחרון מלכות
שקדמה לעולם, ולכן כידוע במגילת אסתר
אין שם הויה ואדנות ושאר שמות, מחמת
שהשמות הם גלוי המלכות התחוננה. וכן
זה השורש לְהַשְׁמִיד לְהַרְגַּ וּלְאַבֵּד אֶת כָּל
הַיְהוּדִים (ג' יג') מחמת שמתגלה המלכות
שקדמה לעולם שמצידה לא נצרך בריאה
להמליך את הקב"ה.

וכאשר הם קיבלו מלכותו ובטלה
הגזירה, אין זה קבלת המלכות
התחוננה, אלא הם קיבלו עליהם את
המלכות שקדמה לעולם. וההארה הזו היא
פנימיות כל המגילת אסתר, לְהַשְׁמִיד הַיְהוּדִים הַיְתֵה
אוֹרָה - אורה זו תורה, זה גלוי של תורה
דלעת"ל, שזה המגילת אסתר. דכידוע קודם
שנברא העולם היה "הוא" ושמו אחד, "הוא"
ושמו לבדו, מגילת אסתר מגלה את ההוא,
מי הוא זה ואיזה הוא, לפני שיש התגלות
של שם, לפני ההוא ושמו, וזה הפי תוֹרָה
מְאִתִּי יִצְאָ (ישעי' נא' ד') שיתגלה לעת"ל,
ובמדריגת תורה כזו אין התגלות של שם.

ככל שדבקים יותר באור של
לְהַשְׁמִיד הַיְתֵה אוֹרָה - אורה זו
תורה, שזה בעיקר מגילת אסתר, אז דבקים
בתורה השורשית של כל הבריאה כולה
שהיא תורה שקדמה לעולם כלל. שזה
תורת וְנִהְפֹךְ הוּא (ט' ב') שזה היפוך וגלגול
האותיות, כידוע מהבעש"ט להפוך צרה
לצהר, שזה השורש של קדמה לעולם, וא"כ
הַיְתֵה הוּא שורשו הוא באסתכל באוריתא
של גלגול האותיות, ובעיקר צירופים שאין
בהם דעת בבחינת עד דלא ידע בתוך התורה
עצמה, זה הדבקות למעשה באור של ימי
הפורים לְהַשְׁמִיד הַיְתֵה אוֹרָה, אור של ברה,
אך למעלה מהחמה, במדריגת אדון עולם
אשר מלך בטרם כל יציר נברא.

הארת ימי הפורים היא בריחה למעמקי נשמתו ואליו ית"ש וגלוי חיבור עצמי לתורה דלע"ל

נחרב אין שום מחיצות, וזה כאשר אדם בורח לצד הנפול הוא בורח למחריבין, לחורבן, להתפשטות בלי גבולות, תהו, למקום ששם אין את הצימצום, [שהצימצום הוא במה שאמר לעולמו די], ומצד כך גם מה שמרדכי יצא לרחוב מהצד הנפול זה מחמת שוהעיר שושן נבוכה (ג' ט"ז), כעין מה שהיה במצרים נבכים הם בְּאֶרֶץ (שמות יד ג) ויצאו למדבר מקום רחב.

שורש תיקון הבריחה זה לברוח למקום שמור, עומק הענין, ברח - בו ריח, דכאשר אדה"ר חטא כל החושים נפגמו מלבד חוש הריח, שהוא חוש שהנשמה נהנית ממנו כשארז"ל, דכאשר האדם נמצא במיצר הוא צריך לברוח מגופו לנשמתו שזה מקום הרחוב [נשמה - שמונה, שמנה] מן המיצר קראתי יָהּ עֲנֵי בְּמִרְחָב יָהּ (תהלים קיח ה), וגילוי ברור לכך זה שבמוצש"ק שוי אבדה נפש אז מריחים בשמים. ארז"ל מרדכי מלשון מד דרור, כלומר שמרדכי ברח למקום חוש הריח שלו, לנשמתו, זה אופן למעשה של בריחה כאשר האדם נמצא במיצר הוא בורח למקום הריח ואז נעשה לו ניחא. בהגדרה יותר פשוטה הוא בורח מלשון בו רוח, למקום הרוח, למקום הרוח.

לפי"ז להבין, כיון שמרדכי בא לתקן את הבורח, ע"י שיוצא לרחובה של עיר, אזי כאשר זה נתקן ההצלה מתחילה גם ברחובה של עיר, וְיִרְפִּיבֵהוּ [שורש ברח] בְּרַחֲבֵי

וּמְרִדְכֵי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה... וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה (ד' א'), אך לאחמ"כ וַיֵּצֵא הֶתֶךָ אֶל מְרִדְכֵי אֶל רְחוֹב הָעִיר (ד' ו'), כלומר המקום שאליו ברח מרדכי זה לרחוב, והוזכר ששורש גזירת המן זה במת"ת שכפה עליהם הר כגיגית וא"ל אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לא שם תהא קבורתכם, השם זה בגזירת המן, וכיון ששורש הנפילה היתה מכח הבורח, מרדכי בא לתקן את זה ולכן הוא יוצא אֶל רְחוֹב הָעִיר, כל ברח ענינו זה יציאה מן המיצר לרוחב, וכדוגמת יצי"מ שברחו ממצרים מיצר, למדבר שהוא רחב ללא מיצרים, וכן ביוסף וַיֵּצֵא הָחוּצָה (בראשית ל"ט א'), שברח לרחוב, וכמו שנאמר על התורה בְּרַחֲבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ (משלי א' כ') שביארו רז"ל שזה מקום שמרחיבים אותה שהם הבתי מדרשות, ולכן כאשר מרדכי שומע על הצרה שזה מקום צר, הוא יוצא לרחובה של עיר מקום ההרחבה, וכעין מה שבתעניות מוציאים את התיבה לרחובה של עיר דיקא.

שורש הבורח שהיה במת"ת זה משורש שהר סיני נקרא הר חורב - חורבן, ושורש החורבן הוא שקודם בריאת העולם הקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן, ולכן אם אין אתם מקבלים את התורה פה / שם תהא קבורתכם, חוזרים לשורש המחריבן, כאשר הבנין בנוי יש לו מחיצות וגבולות, אך כשהוא

המילה ברח זה מלשון בורח, שהאדם אינו נקשר לדבר אלא בורח ממנו. לעומת כך ההפך מברח זה ברח, שורש של ברכה, הברכה - המשכה. דוגמא לכך זה יצי"מ, שמחד עם ישראל ברחו ממצרים וַיֵּגְד לְמַלְכָּהּ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם (שמות י"ד ה'), ומאידך היה במצרים הברכה והמשכה של אַנִּי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם - גלוי אלוקותו ית"ש שמכח כך הָפָה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם (שם י"ב כ"ט), ונצטוו ישראל קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר (שמות י"ג ב'), שבכור נקרא כך כי הוא ראשית ההברכה שבבית.

במתן תורה האופן השלם שהיה צריך שיהיה זה שעם ישראל יקבלו את התורה וימשיכו ויבריכו אותה לנצח נצחים באופן של איסתכל באוריתא וברא עלמא, מכח וְהָיְתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה (יהושע א' ח'), בהם יושב ומהרהר תמיד, אך בפועל היה ההפך הגמור, שבמקום להבריק את התורה הם היו כתינוק הבורח מבית ספרו, וזה היה השורש הדק לנפילה ממדריגת מת"ת, ובפועל זה התגלה בעשו לָהֶם יַעֲגַל מִסִּכָּה (שמות ל"ב ח').

כידוע מאוד, ימי הפורים באים לתקן את מה שהיה חסר במת"ת, הדור קבלוה מאהבה (שבת פ"ח ע"א), וקבלת התורה דפורים באה לתקן את התינוק הבורח מבית ספרו, ובזה המן ניסה לגעת בכך ששאל את התינוקות דיקא פסוק לי פסוקך.

ב

בלבדיפדיה עבודת השם - תמצית השיעור - פרק 37:31

משורש הפסוק לי פסוקך אז דיקא וְזַכְּרָם לֹא יִסּוּף מְזַרְעֵם, ולכן פורים לא יתבטל לעת"ל כי הוא ההברכה של הברכה של האור דלעת"ל, והיפך הברכה ימי הפורים מגלים חיבור [ברח – חבר] גמור מאהבת הנס, שזה חיבור של למעלה מטעם ודעת, דכאשר החיבור הוא רק מכח יראה אז זה חיבור של דעת ששיך להפסיקו וכגון במבואות המטונפים, אך כשהחיבור הוא במדריגת עד דלא ידע, נכנס יין יצא סוד של תורה, זה חיבור בעצמיות הנפש שאין לו הפסק, ואז כל החכמה נמשכת מאין תמצא, וזה העומק של הדר קבלוה, להשיג שורש פנימי יותר שאין לו הפסק עולמית של נביעה של ד"ת מכח ימי הפורים הבעל"ט.

יש לשים לב שתמצית זו הינה טעימה בלבד מן השיעור ופחותה באין ערוך משמיעת השיעור עצמו.

[עבור המערכת נושאי השיעור: ברח בריחה חיבור בו-ריח בכר בכור הברכה ברכה תינוק פורים צרה רוחב המן רחוב נבוכה נבוכים רווח הרכבה גזירה חרב חרבונה חורב חורבן]

לישועה, כלומר שמתגלה בפורים בכל שנה שבורחים מהחרב לרוחב למעמקי הנשמה ואילוי ית"ש, זה העבודה למעשה בכל פורים ופורים בתענית אסתר להתחבר לגזירה של לְהַשְׁמִיד לְהַרְג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים, ולאחר שגם אָנִי וְנַעֲרָתִי אָצוּם בְּנוֹכַח אֲבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ, כלומר דוקא מתוך הצרה משם מגיע מקום ההרחבה, וכאשר הנפש תופסת את עומק מציאות הגזירה משם הוא בורח או למעמקי נשמתו כמרדכי, או אליו ית"ש כאסתר, זה עבודת הימים הללו.

מתן תורה בעיקרו היה לְמַעַן תִּלְמַד לַיְיָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים, ולכן משם ברחו, אך בפורים שנתקן הבורח הם מקבלים את התורה מאהבה ואז הבריחה הופכת להברכה של הד"ת. ולכן במגילה מתגלה במיוחד גלוי של וְהָיְתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה, שמבטל ת"ת למקרא מגילה וצריך לקרותה בלילה ולשנותה ביום, כלומר שמבטל ת"ת את התורה של מדריגת מת"ת של הבורח, בשביל מקרא מגילה שזה לא בריחה אלא הברכה, זה עומק התיקון שמתגלה במדריגת המת"ת של ימי הפורים שזה המגילת אסתר דיקא, ומחמת שזה הגילוי לכן וימי הפורים הַאֲלֵה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזַכְּרָם לֹא יִסּוּף מְזַרְעֵם, כי מתגלה הברכה ולא בריחה.

לֹא יְמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֶךָ וּמִפִּי זַרְעֶךָ אָמַר ה' מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, זה מקביל לזַכְּרָם לֹא יִסּוּף מְזַרְעֵם כי הבורח מתגלה במדריגת תינוק, אך בפורים שנתקן הבורח

הָעִיר, וכיון שאצל מרדכי נתקן הברכה, הרחוב, לעומתו המן נופל לחרב ויִתְּלוּ אֶת הָמָן עַל הָעֵץ, שזה חרב, וזה דיקא נעשה ע"י חרבונה שמכחו נשתלשל המיתה להמן שנופל למקום גופו מקום המוות וסילוק גמור של נשמתו, ולכן וגם חרבונה זכור לטוב.

עד כאן הוזכרו א"כ ב' סוגי בריחה, לרוחב, ולמקום נשמתו. אך יתר ע"כ יש לשון בראשונים ממך אליך אברה, השורש שאדם בורח זה מהקב"ה, מיראתו מהקב"ה, ברח (עם הכולל) בגימטריא ירא. ודוגמא לכך זה יונה מְלַפְּנֵי ה' הוא בְּרַח, אבל לאן מקום הבריחה, אליו ית"ש, לברוח מהבריאה שכול תפיסתה הוא צימצום לאין סוף ב"ה, לקודם הנבראים. בגזירת המן היו ב' שעל אף הגזירה נשארו במקום ההרחבה, הא' זה מרדכי שברח למקום נשמתו וּמְרַדְּכֵי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה (ד' א') ידע את הגזירה ואת ביטולה, מכח שברח לידיעה שלמעלה מן הגזירה שזה נשמת העולם שהיא הנהגת העולם כמש"נ. והב' זה אסתר שהיתה בבית המלך ונתלקח אֶסְתֵּר אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ ועליה לא חל הגזירה, וארז"ל שסתם מלך במגילה זה מלכו של עולם, א"כ אסתר ברח לבית מלכו של עולם, שזה מקום הבריחה השלם שקדם למחריבן, וזה למעלה מהמקום שאליו ברח מרדכי שברח בתוך הצימצום אל מקום נשמתו.

וגלוי זה נשאר לכל הדורות ע"י תענית אסתר, שבשונה משאר מועדים פורים מתחיל מתפיסת הגזירה ומתוך הגזירה ונהפוך הוא

חדש «»

דע את
חלקך
ותן חלקנו

בקרוב!
280 עמודים
19 פרקים

הדפסות חוזרות בחנויות הספרים

פני הלב

עולמה הפנימי
של אישה בימינו

בחניות בארץ

336 עמודים
18 פרקים

